

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

№ 5

1951

Парад войск Мінскага гарнізона ў дзень 1 Мая на плошчы імя Леніна.
 Фото В. Лупейкі (БЕЛТА).

Святкаванне 1 Мая ў Мінску. На здымку: калона працоўных на дэманстрацыі.
 Фото Г. Бегуна (БЕЛТА).

УСЕ СІЛЫ НА БАРАЦЬБУ ЗА ВЫСОКІ ЎРАДЖАЙ

СЕЛЬСКАЯ гаспадарка краіны пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі дабілася ў пасляваенным будаўніцтве вялікіх поспехаў.

Значна перавыкананы заданні пяцігадовага плана па ўраджайнасці збожжавых культур, узрасла матэрыяльна-тэхнічная база сельскай гаспадаркі, перавыкананы план па росту пагалоўя грамадскай жывёлы калгасаў.

Калгаснае сялянства змагаецца за яшчэ лепшыя паказчыкі, памятаючы, што яго галоўнай задачай з'яўляецца значнае павышэнне ўраджайнасці ўсіх сельскагаспадарчых культур, хуткае павелічэнне грамадскага пагалоўя жывёлы пры адначасовым значным росце яе прадукцыйнасці. У вырашэнні гэтай галоўнай задачы ў галіне сельскай гаспадаркі вялікая роля належыць жанчынам.

Таварыш Сталін вучыць, што жанчына ў калгасе — вялікая сіла. Жыццё ярка пацвердзіла гэта. У калгасах і саўгасах нашай рэспублікі выраслі выдатныя жанчыны, удастоеныя высокіх урадавых узнагарод.

Гэтымі днямі апублікаваны Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб прысваенні звання Героя Соцыялістычнай Працы перадавікам калгаса «Маяк соцыялізма» Рудзенскага раёна Мінскай вобласці Буцэвіч Вандзе Антонаўне і Тарашкевіч Серафіме Паўлаўне. Вялікая група беларускіх каучукаводаў за атрымання ў 1950 годзе высокіх ураджаяў карэнняў кок-сагізу ўзнагароджана ордэнамі і медалямі.

Што зрабіла іх знатнымі людзьмі краіны? Доблесная праца і высокае ўсведамленне свайго абавязку перад Радзімай.

Звеннявая В. А. Буцэвіч у мінулым годзе атрымала ўраджай карэнняў кок-сагізу з аднагадовых плантацый 83,7 цэнтнера з гектара на плошчы ў 2 гектары, звеннявая С. П. Тарашкевіч — 90,6 цэнтнера з гектара на такой-жа плошчы.

Не адну поч недаспала Герой Соцыялістычнай Працы Надзея Філіпава — звеннявая калгаса «Чырвоная Дуброва» Рагачоўскага раёна, вывучаючы працы вучоных па кок-сагізу. Вучобу яна цесна ўвязвала з надзённымі задачамі свайго калгаса, прымяняючы на яго палях усе набытыя веды. У яе звяне з года ў год расце ўраджайнасць кок-сагізу.

Строга трымалася правіл агратэхнікі пры пасеве ільну Герой Соцыялістычнай Працы Лідзія Аўсеенка — звеннявая калгаса імя Кірава Магілёўскага раёна. Сяўбу правяла ў раннія тэрміны, ільняной сеялкай, на ўгноенай зямлі, узаранай увосень. Звяно арганізавала старанны догляд пасеваў.

У гэтым нумары часопіса змешчана выступленне старшыні калгаса імя Чкалава Аршанскага раёна Н. Т. Сялянкі, якая карыстаецца вялікай павагай не толькі ў сваім калгасе, але і ў раёне. Яна здолела мабілізаваць калгаснікаў і калгасніц узбуйненай арцелі на барацьбу за высокі ўраджай. Апіраючыся на актыў, наладзіла свядомую працоўную дысцыпліну.

Можна прывесці многа прыкладаў добрай работы перадавікоў. Па іх павінны вучыцца ўсе калгасніцы. На жаль, ёсць яшчэ ў нас і такія калгасніцы, якіх мала цікавяць справы арцелі, якія не выпрацоўваюць нават мінімуму працадзён. Святы абавязак кожнай свядомай калгасніцы — змагацца з такімі людзьмі. На палявых работах кожны чалавек дарагі.

Сёлета рады механізатараў рэспублікі папоўніліся новымі сіламі. Упершыню за руль трактара селі многія дзяўчаты. Вельмі важна, каб работнікі МТС, старыя вопытныя трактарысты і механікі аказалі ім належную дапамогу ў рабоце. Няхай кожная трактарыстка памятае, што Радзіма даверыла ёй вялікую, адказную справу. Гэта давер'е трэба апраўдаць. Таварышы трактарысты! Актыўна ўключайцеся ў соцыялістычнае спадарожніцтва механізатараў сельскай гаспадаркі. На кожным трактары выконвайце пагадзінны графік работы!

На калгасных палях вырашаецца зараз лёс ураджаю. Вядома, што ён залежыць не толькі ад добрай сяўбы. Азімае і яравое збожжа, лён, кок-сагіз, бульба і кожная культура патрабуюць стараннага догляду. Справа гонару калгасніц рэспублікі — трымаць палі ва ўзорным стане, не дапускаць, каб пустазелле заглушыла пасевы, пашкодзіла ўраджаю.

Краіна клапаціцца аб маці і дзецях. У кожным калгасе павінны быць створаны летнія дзіцячыя пляцоўкі і яслі, каб маці былі спакойны і маглі цалкам аддацца рабоце. Вопыт паказаў, што добра наладжаны догляд за дзецьмі садзейнічае барацьбе за высокі ўраджай.

«У нашым калгасе, — піша ў рэдакцыю многадзетная маці М. П. Пашкова з арцелі «Герой» Акцябрскага раёна, — з ранняй вясны арганізаваны дзіцячыя яслі. Догляд за дзецьмі ў іх добры». У тым-жа раёне ў красавіку пачалі працаваць яслі ў калгасе імя Войкава. У абодвух калгасах палепшыўся выхад на работу, павысілася прадукцыйнасць працы.

На жаль, план адкрыцця ў калгасах дзіцячых яслей і пляцовак па рэспубліцы не выконваецца, бо многія старшыні калгасаў і члены праўленняў недаацэньваюць значэння гэтых дзіцячых устаноў, што зусім недапушчальна. Самі калгасніцы, у першую чаргу дэлегаткі і ўвесь актыў, павінны быць застрэльшчыкамі ў справе арганізацыі догляду за дзецьмі. Неабходна дабіцца для яслей добрых памяшканняў, наладзіць харчаванне, даверыць догляд за дзецьмі толькі лепшым людзям калгаса.

Цэнтральны Камітэт ВКП(б) заклікае працаўнікоў сельскай гаспадаркі дабіцца ў 1951 годзе значнага павышэння ўраджайнасці і валавога збору збожжавых і тэхнічных культур, росту пагалоўя жывёлы і прадукцыйнасці грамадскай жывёлагадоўлі, стварыць багацце прадуктаў для насельніцтва і сыравіны для прамысловасці. Выканаць гэты заклік — справа гонару ўсіх працаўнікоў сельскай гаспадаркі рэспублікі.

Герой Соцыялістычнай Працы
В. А. Буцэвіч.

Герой Соцыялістычнай Працы
С. П. Тарашкевіч.

У ІМЯ ЛЮБІМАЙ РАДЗІМЫ

РАДАСНЫЯ дні перажываюць хлебаробы калгаса «Маяк соцыялізма» Рудзенскага раёна. Большэвіцкая партыя і савецкі ўрад дастойна ацанілі заслугі каучукаводаў нашага калгаса, іх поспехі ў вырошчванні высокіх ураджаяў кок-сагызу. Дваццаць сем чалавек узнагароджаны высокімі ўрадавымі ўзнагародамі.

Вялікія і пачэсныя абавязацельствы выконваюць каучукаводы перад Радзімай. Кок-сагыз — каштоўнейшая тэхнічная сыравіна, якая дае натуральны каучук для многіх галін нашай соцыялістычнай прамысловасці. Мы маем усе магчымасці для вырошчвання кок-сагызу. У нас 770 гектараў тарфяной глебы, якая раней лічылася непрадатнай. Зараз па волі савецкіх людзей яна ператвараецца ва ўраджайныя палі і сенажаці. Тут ужо расце густое жыта і сеянныя травы. За адзін толькі кок-сагыз, вырашчаны на гэтых раней закінутых землях, калгас наш атрымаў летась 436 тысяч рублёў.

Вырошчваць кок-сагыз пачалі мы гады чатыры назад. Старанна паліпшалі агра-тэхніку сяўбы і догляду пасеваў, павышалі свае веды, авалодвалі мічурынскай біялагічнай навукай і перадавым вопытам. А ў выніку калгас у мінулым годзе ўдвая перавыканаў дзяржаўны план па кок-сагызу і па здачы дзяржаве карэнняў каучуканоса заняў перадавое месца ў раёне.

Раскажам, як мы змагаліся за вырошчванне высокіх ураджаяў. Праўленне калгаса стварыла дзве каучукаводчыя брыгады са звеннямі і замацавала за імі пэўныя ўчасткі, каб не было абязлічкі. Такім чынам кожная калгасніца адказвала за поўгектара пасеваў і ў

адпаведнасці з дасягнутым ураджаем атрымлівала дадатковую аплату. Правільная арганізацыя працы і стараннасць людзей забяспечылі нам перамогу.

Ранній вясной, яшчэ 11 красавіка, выйшлі мы ў поле і пасеялі кок-сагыз за 16 дзён. Сяўбу праводзілі гнездавым спосабам. Унеслі ў глебу поўную норму мінеральных угнаенняў.

За сяўбай пачаўся догляд. Мы 5 раз прапалолі пасевы, 5 раз пухлілі міжрадзі, 2 разы падкармілі. Калі глеба пачала высыхаць, паднялі ўзровень грунтавых вод з дапамогай спецыяльных заставак у каналах. Многа новага ўнеслі ў агра-тэхніку апрацоўкі міжрадзяў. Удасканалі спосабы абрэзкі бацвіння пры ўборцы карэння, што ў два з паловай раза павысіла прадукцыйнасць працы.

Сёлета ў нашым калгасе пасеяна 43 гектары кок-сагызу. Каучукаводы, натхнёныя высокай урадавай ўзнагародай, абавязаліся вырасціць на кожным гектары не менш 70 цэнтнераў карэння. А мы разам з іншымі звеннявымі будзем на сваіх рэкордных участках змагацца за 100 цэнтнераў. Абавязацельства сваё выканаем: аб гэтым сведчыць дружная і самаадданая праца, якая разгарнулася зараз на нашых плантацыях.

Сардэчна дзякуем большэвіцкую партыю, савецкі ўрад і любімага бацьку нашага — таварыша Сталіна за высокую ўзнагароду і няспынныя клопаты аб людзях. Толькі ў нас, у краіне соцыялізма, працоўны чалавек акружаны павагай і любоўю.

Ванда БУЦЭВІЧ, Серафіма ТАРАШКЕВІЧ,
звеннявыя па кок-сагызу.

НА ПРАВІЛЬНЫМ ШЛЯХУ

Дружная была сёлета вясна. Хутка растаяў снег, зышлі талыя воды. Арганізавана пачаліся палявыя работы. З песнямі, жартамі, упэўненыя ў поспеху, выходзілі калгаснікі ў поле — аралі, баранавалі, сеялі.

Прыемна ўсведамляць сілу калектыва. Паўстануць перад ім цяжкасці, часам, здаецца, непераадольныя, а возьмуцца людзі, дружна налягуць усім калектывам — і куды што дзяецца: няма месца сумненням, усё адступае перад гэтай магутнаю сілай. Галоўная задача кожнага кіраўніка ў тым і заключаецца, каб умець скалаціць калектыв, арганізаваць і накіраваць яго на патрэбную справу. Тады і кіраваць лёгка, і працаваць прыемна, і вынікі работы добрыя.

У нашым калгасе зямлі шмат. Адною толькі ворнай больш тысячы гектараў. Але ўсё суглінкі, аб чарназёме толькі па чутках ведаем. На такой зямлі цяжка вырасціць добры ўраджай. Проста скажу: калі яе не ўгноіш, не папрацуеш да сёмага поту, — толку не будзе.

Старшынёй калгаса я працую ўжо шэсць год і добра вывучыла «капрызы» нашай зямлі. Мы трымаемся мудрай народнай прыказкі: «Кладзі гной густа — не будзе ў свеце пуста». Нашы калгаснікі не раз у гэтым пераконваліся.

Прывяду такі прыклад. У мінулым годзе наш калгас добра правёў сяўбу, наладзіў догляд азімых. А нашы суседзі вялікую плошчу пакінулі незасеянай, засеяную-ж не ўгноілі, хоць гною ў іх хапала. Акрамя таго, сеялі позна, неачышчаным насеннем, не арганізавалі догляд пасеваў. Таму і вынікі атрымаліся розныя. Мы з усёй плошчы сабралі ў сярэднім па 10, а з паасобных участкаў па 15 і больш цэнтнераў з гектара. А суседзі ледзь вярнулі насенне. Калгаснікі зразумелі, што толькі ў буйнай гаспадарцы можна хутка ўзняць эканоміку, павысіць ураджайнасць, у масавым парадку прымяняць машыны.

Наш калгас імя Чкалава аб'яднаўся з суседзямі — калгасамі «Парыжская комуна» і «8 езд. Советаў». Буйную гаспадарку не лёгка было адразу наладзіць. Цяжка было ў дні ўборкі, сяўбы азімых, збожжанарытовак. Але дзяржава дапамагла нам, паслаўшы на палі трактар. Мы на-

былі многа сельскагаспадарчых машын.

Узбуйнены калгас наш не адстаў у раёне па хлебапастаўках і засыпцы фондаў. На працадзень прышлося малавата, але ў гэтым не было каго вінаваціць. Затое мы ведалі, што маем чым сеяць вясной.

Праўленне не церпіць гультаёў і строга з іх спяганяе. У нашым былым калгасе не было чалавека, які не выканаў-бы мінімуму працадзён. А многія з членаў далучаных да нас калгасаў не былі зацікаўлены ў грамадскай працы. Яны думалі, што і ва ўзбуйненай гаспадарцы пражывуць за спінамі сумленных калгаснікаў.

Але мы з першага-ж дня павялі барацьбу за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны, бо ў гэтым бачылі залог поспеху.

На агульным сходзе, калі мяне старшынёй выбіралі, я гаварыла:

— Узбуйненую гаспадарку мы ўмацуем хутка, калі будзем дружна працаваць, калі кожны душой стане хварэць за калгаснае дабро, прымнажаць багацце арцелі.

Многія з выступаўшых мяне падтрымалі. Адчувалася, што ўсе імкнуцца зрабіць новы калгас заможным.

Праўленне патрабавала, каб брыгадзіры адразу-ж паведамлялі старшыню калгаса аб выпадках нявыхаду на работу. Да недысцыплінаваных калгаснікаў мы прымалі меры ўздзеяння, выносілі на суд грамадскасці выпадкі дрэнных адносін да працы, крытыкавалі ў насценнай газеце.

Дысцыпліна паступова наладзілася.

У калгасе працуе зараз 5 паляводчых брыгад. Засеяна 260 гектараў азімага жыта, узнята 250 гектараў палару. Пад жыта вывезлі гной, сабралі птушыны памёт.

Раней за нарыхтоўку ўгнаенняў ніхто ў нас не адказваў. Кожная брыгада вывозіла на свой участак колькі магла, гной скідалі на зямлю невялікімі кучкамі, ён ляжаў, выветрываўся, высыхаў або размакаў пад дажджамі. А цяпер мы яшчэ з зімы стварылі пастаянную брыгаду для нарыхтоўкі мясцовых угнаенняў. Брыгадзір Салаянік са сваімі людзьмі наладзіў не толькі вывазку гною, збор попелу, птушынага памёту, але і забяспечыў іх захава-

Сотні маладых калгасніц Магілёўскай вобласці скончылі курсы трактарыстаў і працуюць на вясенніх палявых работах.

На здымку: трактарыстка Жалезінскай МТС Вера Нішчыная на сяўбе яравых у калгасе імя Калініна Слаўгарадскага раёна.

Фото В. Лупейкі (БЕЛТА).

насць. Гной складвалі ў вялікія кучы і ўтрамбоўвалі.

Пад яравыя вывезлі 4000 вазоў гною, 64 тоны мінеральных угнаенняў.

Як толькі глеба крыху падсохла, аратныя выехалі ў поле. Аралі спачатку выбарачным шляхам, дзе вышэй, а нізіны пакідалі.

У перадпасеўныя дні члены праўлення ва ўсіх брыгадах правялі сходы, распрацавалі падрабязны план выхаду людзей на работу, вызначылі, колькі чалавек павінна перабіраць бульбу, колькі рыхтаваць угнаенні, выдзелілі сейбітаў, падвозчыкаў насення. Усе калгаснікі былі загадзя расставлены па месцах.

У дні сяўбы на работу штодня выходзіла 120—125 калгаснікаў са 130 працаздольных. Кожная брыгада мае свой план палявых работ. Брыгадзіры рэгулярна паведамляюць праўленню аб праробленай рабоце.

Прыемна сказаць, што жанчыны-калгасніцы з'яўляюцца апорай, актыўнай сілай у барацьбе за рост эканомікі арцелі.

«Веснавы дзень год корміць», — гаворыць народ. Жанчыны ведаюць

гэтую прыказку і ў дні сяўбы пра-
цавалі асабліва старанна.

Наталля Гаўрыленка ўзначальвае
адну з паляводчых брыгад, якая па-
спяхова спраўляецца з планам.

Ганна Касачова — брыгадзір га-
роднай брыгады. Яна — маці трох
дзяцей. Але не было выпадку, каб
Ганна не выйшла або спазнілася на
работу. Зімой яна і гной вазіла і
насенне ачышчала. Яе брыгада
своечасова закончыла пасеў гарод-
ных культур.

Добры араты — Клаўдзія Янкоў-
ская. Яна арала пад пасевы, бара-
навала азімыя, культывавала гле-
бу. Брыгадзір прымае ад яе работу
заўсёды з добрай якасцю. Зімой рых-
тавала лесаматэрыял для калгасна-
га будаўніцтва. Мае ўжо 150 пра-
цадзён.

Народ паважае і цэніць працаві-
тых людзей. Уліце Буйніцкай 65
год. Многія ў яе ўзросце ўжо не
працуюць, а яна маладым не ўсту-
піць у рабоце. Ці пашле яе брыга-
дзір насенне падвозіць, ці гной рас-
кідаць, ці бульбу перабіраць — усю-
ды Уліта працуе з ахвотай.

Паважаюць калгаснікі і многа-
дзетную маці Браніславу Пятакову,

якая паспявае і дзяцей дагледзець і
з арцельнай работай управіцца.

Лепшы сейбіт пятай брыгады
Антаніна Трушко засявала ў дзень
на 3 — 4 гектары, замест двух па
норме. Прыклад у рабоце паказвалі

Н. ПАРУКАЎ

ЛІВЕНЬ

*Зашумеў у маі лівень,
Грукнуў гулка гром, —
Значыць, хлебны будзе
жнівень,*

З мёдам і віном.

*Глеба чэрствая прасіла
Кроплі дажджавой,
Каб была ў карэннях сіла
Руны маладой,*

*Каб сады ад яблык летам
Гнуліся к зямлі,
Каб звінелі зернем-хлебам
Родныя палі.*

*Хай шуміць над полем лівень,
Цёплы, залаты...
Зарунелі буйна нівы,
Расцвілі сады.*

і члены праўлення калгаса — Воль-
га Наталевіч, Марфа Тарасенка.

Добрых жывёлаводаў мае калгас.
Даярка Васа Цімашкова за захаван-
не маладняка атрымала дадатковую
аплату: ягнё і прэмію ў 300 рублёў.

Нашы перадавыя калгаснікі ім-
кнуцца заваяваць пяршынства ў
спяборніцтве з калгасам «Чырво-
ная Горка» Вярвайшанскага сельсо-
вета. Мы абавязаліся правесці сяў-
бу ў лепшыя агратэхнічныя тэрмі-
ны, вырасіць па 15 ц збожжавых,
па 170 ц бульбы, па 5 ц ільну з
кожнага гектара на ўсёй плошчы.

Па першаму пункту наш калгас
дабіўся бяспрэчнага поспеху: яра-
выя засеяў за дзесяць рабочых
дзён, аспрэдзіўшы калгас «Чырвоная
Горка». Не памылюся, калі скажу,
што і па ўраджайнасці мы заваём
пяршынства ў сацыялістычным спа-
борніцтве з гэтым калгасам.

Летась нам было цяжка, цяпер —
лягчэй. А пройдзе яшчэ пару год —
наш калгас узмацнее і выйдзе ў
лік перадавых калгасаў не толькі
раёна, але і вобласці.

Н. САЛЯНІК,
старшыня калгаса імя Чкалава
Аршанскага раёна.

ЗА ЎРАДЖАЙ ВЫШЭЙ ЛЕТАШНЯГА

Я ЛЮБЛЮ вясну і заўсёды ёй рада. Добра ў полі,
калі абмытая дажджом зямля апрацаецца ў
ярказялёнае ўбраанне.

Сёлета я асабліва чакала прыходу вясны. Хацела
ведаць, чым яна мяне парадзе. Часта хадзіла ў поле
і глядзела, якой выходзіць руны з-пад снегу. Слабыя

парасткі цягнуліся да сонца, набіраліся сілы і па-
ступова ператварыліся ў зялёны дыван.

На ўсёй плошчы ў 80 гектараў азіміна выйшла
добрая, роўная, без вымярзанна. Значыць, не дарма
працавала брыгада. Тут яшчэ летась мы пасеялі лу-
бін, увосень зааралі і перад самай сяўбой дадалі ў гле-
бу мінеральных угнаенняў. Сеялі радковым спосабам.

Гледзячы на дружны ўсходы, радавалася ўся
брыгада.

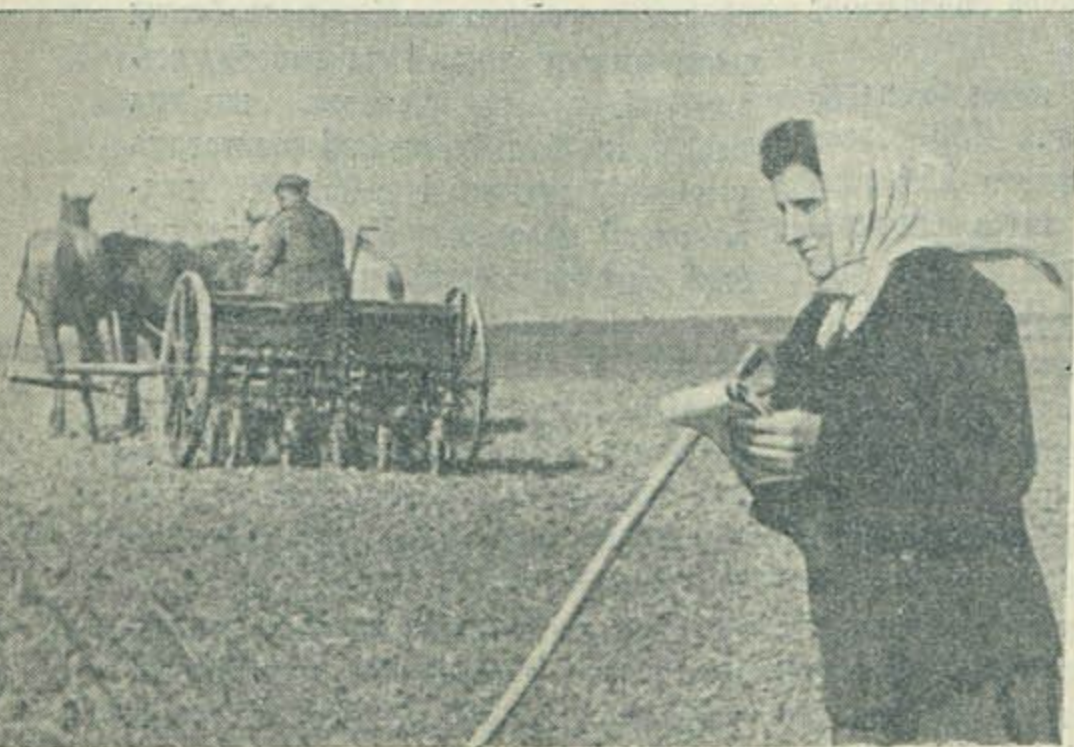
— Трэба, Ганна Канстанцінаўна, падкарміць жы-
та, — падказваў мне араты Рыгор Гаўрышчук — вя-
лікі знаток аграноміі ў нашай брыгадзе. Разам са
мною, Валянцінай Канах і Пятром Матусевічам ён усю
зіму наведваў заняткі аграгуртка.

— Абавязкова падкормім і прабарануем, — згадзі-
лася я.

У першы-ж пагодлівы дзень мы падкармілі пасевы.
У хуткім часе далі ім пажывы другі раз і трэці, а по-
тым прабаранавалі.

І калі-б толькі бачылі, якое зрабілася жыта! Роў-
нае, густое. Душа радуецца! Абавязкова збярам
18 цэнтнераў з гектара. Такі ўраджай мы абавяз-
валіся вырасіць у спяборніцтве з брыгадай Аляк-
сандра Шумскага. Вось чаму ўсе з нецярплівасцю
чакалі вясны.

Яшчэ ў пачатку красавіка абмеркавалі план паля-
вых работ. Першымі выказаліся кавалі Павел Шыман-
скі і Барыс Давідовіч.

Брыгадзір 4-й брыгады калгаса імя Гастэла
А. К. Герасімовіч прымае работу сяльшчыка.
Фото Н. Купрыянчыкава.

— За намі астаноўкі не будзе, — гаварылі яны. — Плугі, бароны, сеялкі, жніяркі і касілкі — усё ў парадку.

Рапартавалі і возчыкі. Яны вывезлі пад яравыя 1.500 вазоў гною, 500 — торфу, 35 тон мінеральных угнаенняў.

Зіна Ермаловіч, Надзя Герасімовіч далажылі брыгадзе, што насенне поўнаасцю ачышчана і пратручана.

На палі ўжо выйшаў трактар, які павінен узараць больш 260 гектараў. У перадпасеўныя дні брыгада ўсю глебу пракультывавала, рассяяла мінеральныя ўгнаенні. 21 красавіка адбыўся пробны выезд у поле. Аратыя, баранавальшчыкі, сеяльшчыкі сабраліся на брыгадным дварэ. На другі дзень пачалі сеяць лубін.

Лубіну мы сеем сёлета шмат: 15 гектараў на насенне і 30 на ўгнаенне. У першы дзень засеялі 8 гектараў. 26 красавіка пачалі сеяць пшаніцу. 15 гектараў засеялі за 4 дні. У такі-ж тэрмін справіліся з сяўбай ячменю і аўса. Леппшыя сеяльшчыкі брыгады Пётр Матусевіч і Рыгор Гаўрышчук засявалі дыскавай сеялкай па 5 — 6 гектараў у дзень.

Дысцыпліна ў брыгадзе добрая. Мне не прыходзіцца раніцай абыходзіць двары і збіраць людзей на работу. Ё прызначанаму тэрміну ўсе бываюць на месцы. Пасля работы збіраюцца на брыгадным дварэ, каб атрымаць нарады на заўтра.

У маёй брыгадзе 45 працаздольных калгаснікаў. Усяго на брыгаду прыпадае 340 гектараў ворнай зямлі. Вялікая плошча адведзена і пад гародныя культуры. Работы хапае ўсім, і працуюць усе добра.

Наста Шумская мае 65 год, а працуе лепш маладых. Яна ўжо мае 103 працадні. Мар'я Крышчановіч робіць усё з душой. У яе калгаснай кніжцы ўжо 56 працадзён. Мар'я Мястоўская таксама не адстае ад перадавікоў. Добра працуе і Вольга Канах, у якой васьмёра дзяцей. Яна выпрацавала больш 50 працадзён, а яе дачка Валянціна — каля сарака.

Я ўжо трэці год працую брыгадзірам. Мне 23 гады. Мяне паважаюць і слухаюць, хоць многія калгаснікі могуць быць мне бацькамі.

У мінулым годзе ўраджай усіх збожжавых быў у нас многа вышэй папярэдняга. Пшаніцы сабралі па 19,5, ячменю — па 19, бульбы — па 240, аўса — па 14 цэнтнераў з гектара.

На абласной і раённай выстаўцы, прысвечанай вынікам сельскагаспадарчага года, мне ўручылі дыплом I ступені за атрыманне высокага ўраджаю кармавога лубіну, пшаніцы, ячменю, бульбы. Мы жывем зараз агульным імкненнем — заваяваць першынства ў сацыялістычным спаборніцтве.

Брыгада, закончыўшы паспяхова веснавую сяўбу, асноўную ўвагу ўдзяляе зараз догляду за пасевамі. У азімых дзе-ні-дзе паказалася пустазелле, таму частку людзей я накіравала на першую праполку.

У нас ёсць план догляду за пасевамі, у якім прадугледжаны праполка і падкормка. Мы зробім усё, каб вырасіць на ўсёй плошчы высокі ўраджай.

А. ГЕРАСИМОВИЧ,
брыгадзір калгаса імя Гастэла Мінскага раёна.

ДРУЖБА СТУДЭНТАЎ

Моцнай дружбай спаяны студэнты брацкай Літвы і Беларусі. У мінулым годзе дзвесце пяцьдзесят студэнтаў Вільнюскага ўніверсітэта прыежджалі ў Мінск да студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Леніна. Цёпла сустрэлі гасцей студэнты Мінска: вечар сустрэчы ператварыўся ў свята дружбы. Госці пазнаёміліся з бытам і вучобай беларускіх студэнтаў, з работай камсамолскай і профсаюзнай арганізацый. Яны наведвалі музеі горада Мінска і важнейшыя будоўлі сталіцы, паказалі сваю самадзейнасць.

У гэтым годзе дзвесце студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Леніна гасцілі ў студэнтаў Вільнюса. Беларускія студэнты пазнаёміліся з грамадскім жыццём студэнтаў, з лабараторыямі, кабінетамі і бібліятэкай Вільнюскага ўніверсітэта. У дружнай абстаноўцы госці паказалі мастацкую самадзейнасць. Беларусы наведвалі гістарычныя месцы і пазнаёміліся з помнікамі старажытнага Вільнюса.

Нядаўна студэнты Вільнюскага ўніверсітэта Бількітэ А., Габрыэльян Л. і аспірант Мікалявічус М. прынялі ўдзел у канферэнцыі Студэнцкага навуковага таварыства Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Леніна.

На здымку: студэнтка Вільнюскага ўніверсітэта Альдона Бількітэ (справа) і студэнтка Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Леніна Л. Ракава ў лабараторыі фізічнай хіміі Белдзяржуніверсітэта знаёмяцца з прыборамі.

Фото А. Польшчака

Абавязак жанчыны

Эжэні КАТОН,

Старшыня Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын, лаўрэат міжнароднай Сталінскай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі».

З ВЯЛІКІМ хваляваннем даведлася я, што журы, старшынёй якога з'яўляецца член Акадэміі навук Саюза ССР прафесар Скабельцын, а членамі — дзевяць іншых віднейшых дзеячоў навукі і літаратуры ўсяго свету, прысудзіла мне адну з сямі міжнародных Сталінскіх прэмій міру.

Гэтай высокай узнагароды ўдастоіліся тры дзеяткі міжнароднага жаночага руху — праслаўленая Сун Цзін-лін (пані Сун Ят-сен), якая ўсё сваё жыццё аддала барацьбе за вызваленне Кітая, адважная патрыётка Пак Дэн Ай — старшыня Дэмакратычнага жаночага саюза Карэі, і я — старшыня Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын. Тым самым высока ацэнены намаганні жанчын усяго свету ў барацьбе за сацыяльную справядлівасць і за мір. Усведамленне гэтага выклікае ў мяне пачуццё гордасці за наш рух.

Не падлягае сумненню, што на працягу другой сусветнай вайны і пасля яе сканчэння жанчыны занялі яшчэ больш важнае месца ў радах барацьбітоў за перамогу над фашызмам і за заваяванне справядлівасці і трывалага міру. Ужо ў снежні 1945 года, хутка пасля разгрому гітлераўцаў, у Парыжы сабраліся

сотні жанчын, якія прыбылі з усіх канцоў свету, спустошанага вайной. Яны вырашылі цяжней згуртавацца ў адзінай вялікай федэрацыі, задачай якой павінна была стаць барацьба супроць спроб адраджэння фашызму, за ўмацаванне дэмакратыі, за ўстанаўленне ўсюды роўнасці жанчын з мужчынай, за шчаслівую будучыню для нашых дзяцей, за мір ва ўсім свеце.

І ўжо тады, калі стваралася Міжнародная дэмакратычная федэрацыя жанчын, прарокі голас Даларэс Ібаруры папярэджваў нас аб тым, што на гарызонце паўстае новая ваенная небяспека. Даларэс Ібаруры гаварыла:

— Нашы сэрцы жанчын і матак б'юцца з вялікім абурэннем, калі мы бачым, што ў той самы час, калі раны вайны яшчэ крываюцца і руіны разбураных гарадоў устаюць перад намі, нібы трагічнае сведчанне перажытых жахаў і смерці, знаходзяцца людзі, якія не толькі пачынаюць гаварыць аб новых войнах, але і пачынаюць ліхаманкава рыхтаваць новыя агрэсіі. Хоць фашызм разгромлены ў Еўропе і Азіі, ён яшчэ не разбураны да канца. Сілы, якія парадзілі і паставілі на ногі гэты рэжым варварства і тыраніі, усё яшчэ існуюць і толькі чакаюць моманту, каб зноў уторгнуцца на нацыянальную і міжнародную арэну.

На працягу мінулых пяці год мы бачылі, як гэтыя чорныя сілы, якія выкрывала Даларэс Ібаруры, нагледзі і праглі рэваншу над сіламі дэмакратыі. Мы сігналізавалі аб гэтым на кожнай з нашых міжнародных сустрэч, на паседжаннях Выканаўчага камітэта федэрацыі і на нашых кангрэсах. І ўсякі раз мы заклікалі жанчын яшчэ шырэй разгарнуць барацьбу супроць лагера вайны.

«Міру не чакаюць, — яго заваёўваюць» — такі быў і застаецца адзін з самых выразных і дынамічных лозунгаў нашай федэрацыі. Наш саюз выклікаў ва ўсім свеце вялікі рух салідарнасці, які дае кожнай жанчыне ўпэўненасць у тым, што яна больш не з'яўляецца адзінокай у сваёй штодзённай барацьбе, і ўсведамленне гэтай думкі падвойвае яе сілы.

Выдатная энергія іспанскіх і грэчаскіх жанчын пранікае, нібы пудоўныя праменні, скрозь сцены іх турмаў. Яна паказвае мільёнам жанчын старога і новага кантынентаў, што справядлівасць і права трэба абараняць усюды, як-бы цяжка ні даводзілася ў барацьбе. У той-жа час выказванні дружбы і спачування, якія прыходзяць часам з самых аддаленых краін, як, напрыклад, з Манголіі, падтрымліваюць прыгнечаных у іх цяжкай барацьбе.

Карэйскія жанчыны, якія падвяргаюцца цяпер такім многім і цяжкім выпрабаванням, дэманструюць

— Святкаванне 1 Мая ў Мінску.
На здымку: моладзь на дэманстрацыі.
Фото Г. Бегуна (БЕЛТА).

штодзенна і штогадзінна такую вялікую доблесць, што ўсе сумленныя людзі захапляюцца імі. Яны ўсюды сустракаюць спачуванне і падтрымку. І, у прыватнасці, гераічныя кітайскія жанчыны разам з усім сваім народам аказваюць вялікую дапамогу справе вызвалення Карэі.

А як многа можна было-б сказаць аб тым, чым жанчыны ўсяго свету абавязаны жанчынам Савецкага Саюза!

Ужо адно ўсведамленне той думкі, што ёсць на свеце краіна, дзе жанчыны, — як юрыдычна, так і фактычна, — поўнаасцю роўны з мужчынамі ва ўсіх галінах, з'яўляецца штодзённай падтрымкай і стымулам для ўсіх тых жанчын, якія ў той ці іншай меры церпяць ад несправядлівасці і прыгнечання.

Савецкія жанчыны заваявалі роўнасць з мужчынамі сваёй доблесцю, змагаючыся побач са сваімі мужамі і сынамі за перамогу рэвалюцыі ў 1917 годзе. І яны пацвердзілі гэтую роўнасць сваімі подзвігамі ў час другой сусветнай вайны. Яны здолелі стаць непараўнанымі байцамі, такімі, як несмяротная Зоя і чулая дзяўчына з Кашына. Яны былі таксама вартымі захаплення жонкамі і маткамі воінаў. І мы бачым, з якім патрыятызмам здолелі яны перамагчы роспач такой цяжкой жалобы, якая напаткала многіх з іх, і стойка прадаўжаць работу для перамогі.

Савецкія жанчыны адыгрываюць велізарную творчую, натхняющую ролю ў рабоце нашай федэрацыі. Няхай будзе мне дазволена тут ушанаваць памяць адной з іх — Зінаіды Гурынай, якая была сакратаром федэрацыі на працягу апошніх год тут, у Парыжы. Чытаючы раман Ажаева «Далёка ад Масквы», я адкрыла ў парадах старога інжынера Топалева сакрэт вялікай унутранай сілы, што кіравала дзеяннямі Зінаіды Гурынай, якая аддала нашай вялікай справе ўсё сваё жыццё да апошняга дыхання.

«Беражыце час! — гаварыў гэты стары савецкі інжынер. — Але не думайце, што я заклікаю вас берагчы сябе самога... Будзьце заўсёды мэтаймкнёныя. Узважвайце кожную хвіліну з пункту погляду працы на карысць людзям».

Зінаіда Гурына таксама была «далёка ад Масквы», і яна таксама не берагла сваіх сіл, — яна ўзважвала кожную хвіліну з пункту погляду інтарэсаў чалавецтва. Калі-б яна пакінула свой пост і вярнулася ў Маскву для працяглага лячэння, урачы, магчыма, выратавалі-б яе жыццё. Але Зінаіда Гурына ведала, што яе работа мае вялікае значэнне для лёсу мільёнаў прыгнечаных жанчын і няшчасных дзяцей. І яна засталася на пасту да канца; на сваю дарагую радзіму яна вярнулася толькі тады, калі ўжо прабіла яе смяротная гадзіна.

Іменна таму, што існуюць такія рашучыя і доблесныя жанчыны, як Зінаіда Гурына, наша федэрацыя аказвае магутную падтрымку справе справядлівасці і міру. Няма нічога dziўнага ў тым, што гэтая арганізаваная і згуртаваная сіла з'явілася вясной 1949 года адной з найбольш эфектыўных апар Першага Сусветнага кангрэса прыхільнікаў міру.

Усім вядома, што жанчыны былі сярод самых актыўных зборшчыкаў подпісаў пад Стакгольмскай Адазвай аб забароне атамнай зброі. Усім вядома, як шырока ўдзельнічалі жанчыны ў падрыхтоўцы і правядзенні Другога Сусветнага кангрэса прыхільнікаў міру ў Вар-

шаве, па якім быў створаны Сусветны Совет Міру, які з'яўляецца сапраўдным выказнікам дум і спадзяванняў народаў усёй зямлі.

Што дае жанчынам сілу і энергію ў гэтай барацьбе? Адкуль чэрпаюць яны сваю цвёрдую волю прымуціць урады пакончыць з гонкай узбраенняў, якая прыніжае чалавецтва? Крыніца гэтай сілы — любоў жанчын да сваіх дзяцей, усведамленне свайго вялікага матчынага абавязку. Гэты абавязак быў сфармуляваны з глыбокай пераканальнасцю ўжо ў снежні 1948 года ў Маніфэсце Другога Міжнароднага жаночага кангрэса ў Будапешце:

«Жанчыны ўсіх краін! Вялікая адказнасць перад сваімі дзецьмі, перад сваімі народамі, перад чалавецтвам і перад гісторыяй ляжыць на нас. І калі ўсе мы, жанчыны, — а нас палавіна чалавецтва, — выступім самкнутым строем супроць падпальшчыкаў новай вайны, — вайне не бываць!».

Гэтае пераконанне вырасла і ўзмацнела перад тварам абвастрэння вайны ў Карэі, перад тварам няспыннага павышэння ваенных расходаў у краінах, звязаных Атлантычным пактам, перад тварам рэмілітарызацыі Германіі. Па закліку Саюза французскіх жанчын 40 тысяч французанак усіх узростаў і самага рознага маёмаснага становішча, што сабраліся ў Жэнэве пад старшынствам нашай слаўнай жанчыны-вучонага Ірэн Жоліо-Кюры і доблеснай гераіні Раймонды Дзён, пакляліся 11 сакавіка «аб'яднаць усіх жанчын Францыі, каб дабіцца раззбраення». Гэта быў незабыўны дзень.

Для ўсіх маці свету небяспека, што пагражае дзецям, якія заўсёды з'яўляюцца галоўнымі ахвярамі вайны, з кожным днём становіцца ўсё больш яўнай, усё больш жахлівай, усё больш хвалючай. Дзеці маюць права на жыццё, і на тых, хто заклікаў іх да жыцця, ляжыць уладны абавязак абараніць іх.

Міжнародная дэмакратычная федэрацыя жанчын мае намер склікаць у верасні 1951 года міжнародную канферэнцыю дзяцінства пры садзейнасці мастакоў, пісьменнікаў, вучоных, урачоў, педагогаў, бацькоў усяго свету. Усе тыя, хто верыць у чалавека, сардэчна аб'яднаюцца ва ўсіх краінах, каб абараніць самае каштоўнае багацце чалавецтва, якім з'яўляюцца дзеці — будучыня свету.

Прысуджаючы мне міжнародную Сталінскую прэмію міру, журы тым самым дало высокую ацэнку дзейнасці на карысць міру, якая ажыццяўляецца Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыяй жанчын, старшынёю якой я маю гонар быць; журы дало тым самым высокую ацэнку растуць намаганням жанчын усіх краін, якія змагаюцца супроць новай вайны.

Гэтая прэмія міру мае тым большае значэнне, што яна носіць імя вялікага Сталіна. Калі чытаеш прамовы, сказаныя ў час вайны гэтым вялікім вадзіцелем народаў, здзіўляешся майстэрству, з якім ён умеў у самыя цяжкія гадзіны дамінаваць, узвышацца над падзеямі і весці людзей. Сёння яго воля да міру і яго мудрасць высока дамініруюць над вар'яцтвам і прагнасцю тых, хто мае намер выклікаць новую вайну.

Устанаўленне прэмій міру ў сувязі з 70-годдзем вялікага Сталіна з'явілася з боку Савецкага Саюза справай, поўнай глыбокага значэння. І той факт, што адной з гэтых прэмій узнагародзілі ў маёй асобе 91 мільён жанчын, аб'яднаных у радах Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын, выклікае ў мяне пачуццё горадасці за наш рух.

(«Правда»)

9 мая споўнілася 6 год з дня Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне супроць фашысцкай Германіі.

Разам з мужчынамі, не шкадуючы жыцця і сіл, бясстрашна змагаліся за шчасце Радзімы і жанчыны — слаўныя савецкія патрыёткі.

Ніжэй мы друкуем выступленні жанчын, якія актыўна ўдзельнічалі ў Айчыннай вайне, а зараз працуюць у самых рознастайных галінах нашай народнай гаспадаркі, навукі і сваёй чэснай самаадданай працай вядуць барацьбу за мір ва ўсім свеце.

АБАРОНІМ МІР

Мар'я Барысаўна
Осіпава.

Да вайны я працавала ў Юрыдычным інстытуце загадчыкам кабінета пры кафедры асноў марксізма-ленінізма. Гадала дзяцей — іх у

мяне было двое: сын Юра і дачка Тамара. Рыхтавалася паступаць у аспірантуру. Усё было так добра!

На другі дзень вайны, 23 чэрвеня 1941 года я згубіла самае дарагое, што ёсць у чалавека, у маці — сваіх дзяцей. Не буду казаць аб сваім горы. У каго яго тады не было!

Застаўшыся адна, без сям'і, я ведала: адзінае, што засталася ў мяне, гэта — барацьба супроць ворагаў, якія залілі маю Радзіму крывёю і прынеслі ёй столькі пакут. Я звязалася з падпольным камітэтам партыі. Атрымлівала заданні, дапамагала выпускаць і распаўсюджваць нелегальную літаратуру і лістоўкі, рыхтавала людзей для сувязі з партызанскімі групамі, якія потым перарасталі ў партызанскія атрады і брыгады. Збіралі мы ў горадзе цёплую вопратку, медыкаменты, зброю, і ўсё гэта адпраўлялі партызанам.

У Мінску было многа падпольшчыкаў і партызан. Усё гэта былі ў большасці простыя, непрыкметныя нічым у мірны час людзі, звычайныя рабочыя фабрык і заводаў, людзі самых рознастайных прафесій. Нямецка-фашысцкім акупантам з-за кожнага вугла пагражала смерць.

НАЙВЯЛІКШАЕ ШЧАСЦЕ

Валянціна Васільеўна
Хмяльніцкая.

Я працую старшай дзяжурнай шчыта ўпраўлення ТЭЦ на Мінскім аўтазаводзе. Работа мая вельмі цікавая і ў той-жа час адказная. На нас, дзяжурных, ляжыць абавязак бесперабойна і своєчасова забяспечваць завод электраэнергіяй.

Успамінаю дзень, калі я ўпершыню пераступіла парог завода. Гэта было ў студзені 1946 года, пасля маёй дэмабілізацыі. Тут я знайшла блізкіх людзей, якія прайшлі нялёгка шлях ваенных гадоў. Усе стараліся як найлепш працаваць, каб хутчэй увесці ў строй аўтазавод — красу і горад нашай рэспублікі.

Нельга не ганарыцца, гледзячы на наш Аўтаград, на кварталы прыгожых дамоў, шырокія вуліцы.

Адміністрацыя завода, асабліва галоўны энергетик, клапацяцца аб добрабыце рабочых. Многія адзіночкі маюць утульныя пакоі, сямейныя рабочыя — прасторныя кватэры. Ра-

У 1943 годзе ад партызанскага атрада брыгады Дзімы мы атрымалі заданне знішчыць ката беларускага народа — Кубэ.

Праз членаў нашай падпольнай групы, Жоржа і Нікалая, мне ўдалося звязацца з дзяўчынай Галяй, якая працавала ў Кубэ на кухні. Галя дала згоду. Не скажу, што проста і лёгка было пранесці дзве міны ў горад з партызанскага атрада. Адну я перадала Галі, і яна падклала яе пад матрац. Кат быў знішчан.

Больш заставацца ў Мінску я не магла і павінна была ісці ў партызанскі атрад.

Нельга спакойна ўспомніць усё тое, што перажылі людзі. Ніколі не памеркнуць у памяці вобразы загінуўшых таварышоў: зажыва спаленая сям'я Драздовых, Нікалай, Жорж...

Даўно адгрымела вайна. Залечваюцца і ўжо амаль залечаны раны роднай зямлі. Поўнакроўнае жыццё б'е жыватворчай крыніцай. Над Радзімай зноў звяняць бесклапотныя песні дзяцей. Зноў перад імі шырока расчынены дзверы ў шчаслівае заўтра. Сон іх — спакойны, бязвоблачны, светлы, як і жыццё іх.

Зайздросцяць ім маці дзяцей, што жывуць за акіянам. Іх дзецям, бацькі і браты якіх праліваюць кроў карэйскіх дзяцей, не ўбачыць шчаслівых, ясных сноў. Хто сее вечер, той жне буру.

Мы, савецкія маці, праклінаем вайну і тых, хто выступае супроць міру. Мы заклікаем жанчын: працуйце чэсна на карысць народа, дапамагайце сваім мужам, бацькам і сынам у іх чэснай мірнай працы. Але і будзьце пільнымі: аддавайце ўсе свае сілы на барацьбу супроць падпальшчыкаў вайны, змагайцеся за мір ва ўсім свеце!

М. ОСІПАВА,
Герой Савецкага Саюза.

дасна жыць і працаваць аўтаградцам. Хочацца як мага больш зрабіць для любімай Радзімы, каб з кожным годам яна мацнела і багацела.

Усё жыццё будуць помніцца мне франтавыя дарогі ад Сталінграда да Берліна, па якіх мне прыйшлося прайсці сувязісткай.

У 1943 г. я ўступіла ў рады ВКП(б). На ўсё жыццё запамніўся мне гэты дзень, як і Дзень Перамогі, які застаў мяне ў Берліне. «Перамога», і «мір» — гэтыя словы гучэлі тады над усім светам, які чакаў іх, як найвялікшага шчасця.

За ўдзел у Вялікай Айчыннай вайне ўрад узнагародзіў мяне трыма медалямі.

Як і ўсе савецкія людзі, я не хачу вайны і стараюся працаваць так, каб унесці пасільны ўклад у велічную справу міру.

В. ХМЯЛЬНИЦКАЯ,
работніца Мінскага аўтазавода.

УСЁ ДЛЯ МІРУ

Мар'я Васільеўна
Смольнік.

Калі пачалася вайна, я пайшла ў лес шукаць сваіх. Хутка мне ўдалося звязацца з групай у 19 партызан, якімі кіраваў «дзядзя Вася» (потым стаў камбрыгам).

Яны даручылі мне аднесці ў вёску лістоўкі. Гэта было маё першае заданне ад партызан.

Пазней я хадзіла ў Плешчаніцы, дзе стаяў нямецкі гарнізон. Трэба было дастаць зброю і даведацца, якая там сіла. Там у мяне быў знаёмы зоатэхнік — надзейны чалавек. Ён дастаў мне нямецкі пісталет, і я пранесла яго праз усё мястэчка ў кошыку з пеўнем. Нацяпелася ня мала страху перад нямецкімі патрулямі, але затое як удзячны былі мне партызаны!

Здарылася і так: вязу на возе два мяшкі патронаў у канюшыне. І каб не выклікаць падазрэння, прытвараю-

ся: «казыраю» немцам. Тыя раго-чуць — дурная, моў, баба.

У нас ні на хвіліну не гасла надзея на вызваленне.

16 ліпеня 1944 г. мы прышлі ў Мінск на партызанскі парад — наша ўсенароднае свята.

Нарэшце, вярнуліся мы на папалішчы. Усе былі босыя, распанутыя, але не апусцілі рук, узяліся за аднаўленне калгаса.

Цяпер у нас вялікая ферма — 130 кароў. Летась даяркі надаілі па 3.300 л. малака. Працаваць на ферме стала цікава: у нас ужо пойка і дойка кароў механічная. Пабудавалі мы пасля вайны новы кароўнік, ка-нюшню, птушнік, свінарнік.

Жывем мы ў дастатку і мірна. Усе свае сілы, як і кожны савецкі чалавек, аддаю я справе ўмацавання мі-ру.

М. СМОЛЬНИК,

заг. фермы калгаса «Савецкая Беларусь» Мінскага раёна.

СВАЙМУ НАРОДУ

Ганна Георгіеўна
Васільева.

Стаць акулістам рашыла я пасля таго, як адгрымелі над зямлёй гарматы, як над светам запанавала слова «мір». Вярнуць чалавеку святло — што можа быць адказней і пачэсней гэтай задачы?

Я закончыла пяты курс Мінскага медыцынскага інстытута, які вымушана была пакінуць, як толькі пачалася вайна.

У 1947 годзе, калі пры 3-й Мінскай клініцы была аб'яўлена клінічная ардынатура, паступіла сюды ўрачом-акулістам.

Наша клініка прымае часам на лячэнне людзей, якія лічацца безнадзейна страціўшымі зрок. Дзякуючы навейшым дасягненням лячэбнай медыцыны многія з «безнадзейных» зноў вяртаюцца ў строй.

Наша савецкая медыцына, як і ўсякая іншая галіна навукі, накіравана на абарону інтарэсаў працоўных. Зусім іншы малюнак мы бачым за мяжой. Там можа лячыцца толькі той, хто мае грошы. Бедняку ніхто не дапаможа.

Я і цяпер часам атрымліваю лісты ад маіх ранейшых хворых, якія знаходзіліся на лячэнні ў эвакашпіталі ў г. Паўлаве, дзе я тады працавала. Цяпер гэта людзі самых рознастайных прафесій, жыхары розных куткоў нашай неабсяжнай Радзімы. Цяпер яны — стваральнікі мірнай працы. Мне радасна таму, што ўліцца ў кіпучае жыццё Радзімы дапамаглі ім таксама мае веды і рукі, якія па меры сіл і магчымасцей я і цяпер аддаю на службу свайму народу, Радзіме і міру.

Г. ВАСІЛЬЕВА,

ардынатар клінікі.

УЛ. КУЛАКОВ

НЕ БЫЦЬ ВАЙНЕ

Адгрукаталі танкі на дарогах,
Адшалаццелі куль гарачыя дажджы...
У шынялях салдацкіх з перамогай
У горад свой прышлі мы з-за мяжы.

А ён ляжаў тут грудамі развалін,
І шэры пыл курюўся навакол,
Але мы словы Сталіна читалі
Пра аднаўленне гарадоў і сёл.

І мы ішлі, ішлі на рыштаванні,
Каб класці цэглу звонкую у мур.
За працай песнямі страчалі там святанні,
Істужкамі ў карніз укладвалі зару.

І кожны з нас убачыў новы горад,
Цудоўны горад роднае зямлі,
І песні звонкія ў блакітныя прасторы,
Як сведкі радасці і шчасця паплылі.

А з-за мяжы,
з далёкае краіны,
Дзе мрок,
галеча,

і бяды,
і сум,
Зноў вее чорным і смуродным дымам —
Магнаты зноў падпальваюць вайну.

Ім трэ' крыві, рабоў і разбурэння,
Ім цемрашальства трэба на зямлі,
Каб набіваць даларамі кішэні...
Не для таго гарматы адгулі!

Не для таго я будаваў палацы,
Каб іх у пыл ператварыць вайной,
Каб у труну пакласці вынік працы,
Каб сэрцы напаўняліся тугой.

Не быць вайне!
Нам — шчасце і свабода;
Вар'яцкім планам — немінучы крах;
За мір усе сумленныя народы,
І справа міру ў дужых іх руках!

Квітней, мой край,
Ляціце, песні, ў далі,
Лікуй, зямля мая і неба шыр!
Нам шлях паказвае да перамогі Сталін,
Змагар вялікі за жыццё, за мір!

ВЫДАТНАЯ ПЕРАМОГА СОВЕТСКАГА НАРОДА

Працоўныя нашай краіны з вялікім натхненнем сустрэлі паведамленне Дзяржаўнага Планавага Камітэта СССР і Цэнтральнага Статыстычнага Упраўлення СССР аб выніках выканання чацвертага (першага пасляваеннага) пяцігадовага плана СССР на 1946 — 1950 гады. Савецкія людзі законна ганарацца тым, што прыняты Вярхоўным Советам СССР у сакавіку 1946 года пасляваенны пяцігадовы план аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР паспяхова выкананы, а важнейшыя заданні плана значна перавыкананы.

Пяць год назад таварыш Сталін у прамове на сходзе выбаршчыкаў, вызначаючы планы работы камуністычнай партыі на бліжэйшы перыяд, гаварыў:

«Асноўныя задачы новага пяцігадовага плана заключаюцца ў тым, каб аднавіць пацярпеўшыя раёны краіны, аднавіць даваенны ўзровень прамысловасці і сельскай гаспадаркі і затым перавысіць гэты ўзровень у больш ці менш значных размерах».

Паведамленне аб выніках выканання пасляваеннага пяцігадовага плана наглядна паказвае, што савецкі народ паспяхова вырашыў задачы, пастаўленыя камуністычнай партыяй і вялікім Сталіным ва ўсіх галінах сацыялістычнай гаспадаркі і культуры.

Пяцігадовым планам было ўстаноўлена павялічыць аб'ём прадукцыі ўсёй прамысловасці СССР у 1950 годзе — апошнім годзе пяцігодкі — на 48 процантаў у параўнанні з перадваенным, 1940 годам. Фактычна ў 1950 годзе было выпушчана прамысловай прадукцыі на 73 процанты больш, чым у 1940 годзе. Прамысловасць СССР пяцігадовы план выканала датэрмінова — за 4 гады і 3 месяцы. На аснове ўкаранення навейшых дасягненняў сучаснай тэхнікі забяспечана далей-

шае павышэнне тэхнічнага ўзроўню ўсіх галін сацыялістычнай прамысловасці.

Асабліва вялікія поспехі дасягнуты ў галіне цяжкой індустрыі. Перавыкананы заданні пяцігадовага плана па выплаўцы сталі і вытворчасці пракату. Разбураная ў час вайны металургічная прамысловасць Поўдня адноўлена на новай тэхнічнай базе і дае металу больш, чым да вайны. Значна ўзрасла вытворчасць чыгуну, сталі і пракату на Урале і ў Сібіры. Арганізавана вытворчасць чорных металаў у Сярэдняй Азіі і ў Закаўказзі. Перавышаны таксама даваенны ўзровень вытворчасці медзі, алюмінія, нікеля, свінца, цынка і іншых каляровых і рэдкіх металаў.

Перавыкананы пяцігадовы план па здабычы вугалю, нафты і газаў, па выпрацоўцы электраэнергіі, вытворчасці станкоў, машын і прыбораў, па выпуску прадукцыі хімічнай прамысловасці і будаўнічых матэрыялаў. У перыяд 1946 — 1950 гадоў адбывалася хуткае аднаўленне і развіццё тэкстыльнай, швейнай, трыкатажнай і іншых галін лёгкай прамысловасці.

Вялікіх поспехаў дабіўся і чыгуначны транспарт. За гады пяцігодкі забяспечаны растучыя патрэбнасці народнай гаспадаркі ў перавозках.

Новата магутнага ўздыму ў выніку паспяховага выканання пяцігадовага плана дасягнула сельская гаспадарка. За гады пяцігодкі вырасла і яшчэ больш умацнела грамадская гаспадарка калгасаў, узрасла матэрыяльна-тэхнічная база сельскай гаспадаркі, павысілася роля машынна-трактарных станцый у калгаснай вытворчасці. Пасеўныя плошчы па збожжавых культурах павялічыліся больш як на 20 процантаў. Валавы ўраджай збожжа ў 1950 годзе перавысіў узровень 1940 года на 345 мільёнаў пудоў, пры гэтым вытворчасць пшаніцы павялічылася супроць даваеннага ўзроўню на 376 мільёнаў пудоў. Заданне пяцігадовага плана па ўраджайнасці збожжавых культур перавыканана. Значна перавышаны даваенны ўзровень па росту грамадскай жывёлы ў калгасах.

Узрасла тэхнічная ўзброенасць сельскай гаспадаркі. За пяцігоддзе сельскай гаспадарцы пастаўлена 536 тысяч трактараў у пераводзе на пятаццацісільныя, 93 тысячы збожжавых камбайнаў, 341 тысяча трактарных плугоў, 254 тысячы трактарных сеялак і вялікая колькасць розных глебаапрацоўчых, пасевных і ўборачных машын. Магутнасць сельскіх электрастанцый к канцу 1950 года павялічылася супроць 1940 года ў 2,8 раза.

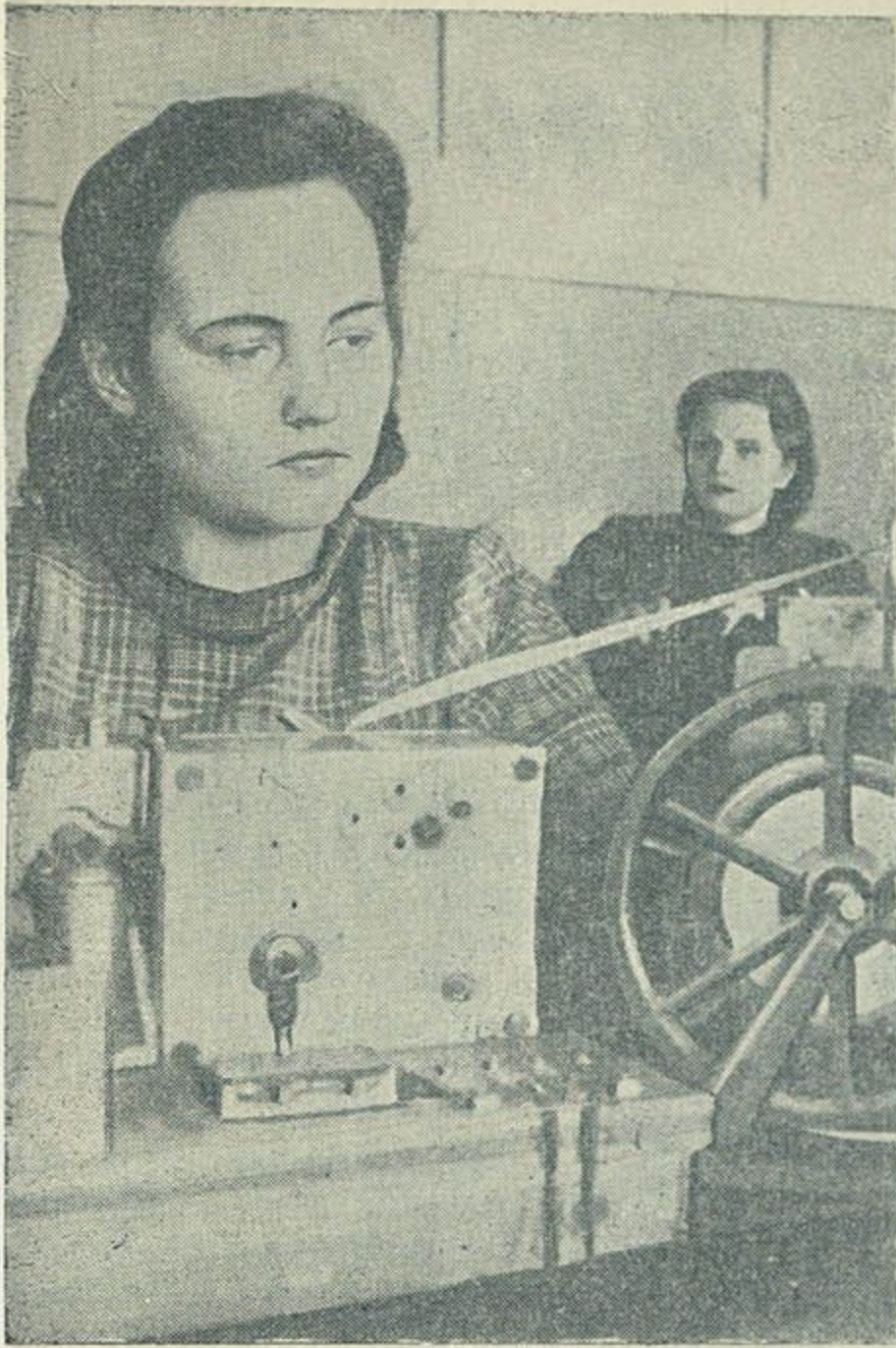
За гады пяцігодкі праведзена вялікая работа па далейшаму арганізацыйна-гаспадарчаму ўмацаванню калгасаў, па ліквідацыі парушэнняў Статута сельскагаспадарчай арцелі.

Савецкі Саюз аказаў велізарную дапамогу сельскай гаспадарцы Літоўскай, Латвійскай, Эстонскай, Малдаўскай саюзных рэспублік, заходніх абласцей Украінскай ССР і Беларускай ССР, якія падпалі пад нямецкую акупацыю. К канцу пяцігодкі ў гэтых раёнах на доб-

— Былая партызанка, ордэнаносец, атынкаўшчыца-стаханайка Мар'я Іосіфаўна Сямёнава на будаўніцтве Галойнага універмага ў г. Мінску.

Фото І. Пікмана.

Больш 100 жанчын скончылі ў пасляваенныя гады
Брэсцкі чыгуначны тэхнікум. Усе яны працуюць на
транспарце.

На здымку: студэнтка 3-га курса комсамолка Ніна
Арабейка на занятках у класе практычнай тэлеграфіі.
Фото В. Германа (БЕЛТА).

кавіка 1951 года новага зніжэння цэн. У выніку
сур'ёзна павысілася рэальная зароботная плата рабо-
чих, служачых і інтэлігенцыі, скараціліся выдаткі
сялян на набыццё прамысловых тавараў. Агульная
сума прыбытку рабочых, служачых і сялян у 1950
годзе ўзрасла на 62 процанты ў параўнанні з 1940
годам.

Значна ўзраслі дзяржаўныя выдаткі на культурна-
бытавое абслугоўванне працоўных, дасягнуты далей-
шы росквіт культуры, навукі і мастацтва. Колькасць
вучняў у пачатковых, сямігадовых, сярэдніх школах,
тэхнікумах і іншых сярэдніх навучальных установах
павялічылася за пяцігоддзе на 8 мільёнаў і дасягнула
ў 1950 годзе 37 мільёнаў. У вышэйшых навучальных
установах у 1950 годзе навучалася 1 мільён 247 ты-
сяч студэнтаў супроць 812 тысяч у 1940 годзе.

У гады пасляваеннай пяцігодкі шырока разгарнулася
жыллёвае будаўніцтва. Дзяржаўнымі прадпрыемства-
мі, установамі і мясцовымі Саветаў, а таксама насель-
ніцтвам гарадоў і рабочых пасёлкаў з дапамогай дзяр-
жаўнага крэдыту пабудаваны і адноўлены жылыя да-
мы агульнай плошчай звыш 100 мільёнаў квадрат-
ных метраў. Акрамя таго, у сельскіх мясцовасцях ад-
ноўлена і пабудавана 2 мільёны 700 тысяч жылых
дамоў.

Паспяховае выкананне пасляваеннай пяцігодкі —
яркае сведчанне магутнасці савецкай дзяржавы, поўнай
перавагі савецкага грамадскага ладу над прагніўшым
наскрозь капіталістычным ладам.

Усім сваімі поспехамі і перамогамі савецкі народ
абавязаны большэвіцкай партыі, мудраму правадыру і
настаўніку — таварышу Сталіну.

раахвотных пачатках у асноўным завершана калекты-
візацыя.

У Савецкім Саюзе няўхільна павялічваецца нацыя-
нальны прыбытак, паляпшаецца матэрыяльнае стано-
вішча рабочых, сялян і інтэлігенцыі. Пяцігадовым пла-
нам была пастаўлена задача перавысіць даваенны
ўзровень нацыянальнага прыбытку на 38 процантаў.
Фактычна-ж нацыянальны прыбытак у 1950 годзе
павялічыўся на 64 процанты супроць 1940 года.

У той час як у капіталістычных краінах больш
паловы нацыянальнага прыбытку прысвойваецца клас-
сам капіталістаў, у Савецкім Саюзе ўвесь нацыяналь-
ны прыбытак належыць працоўным.

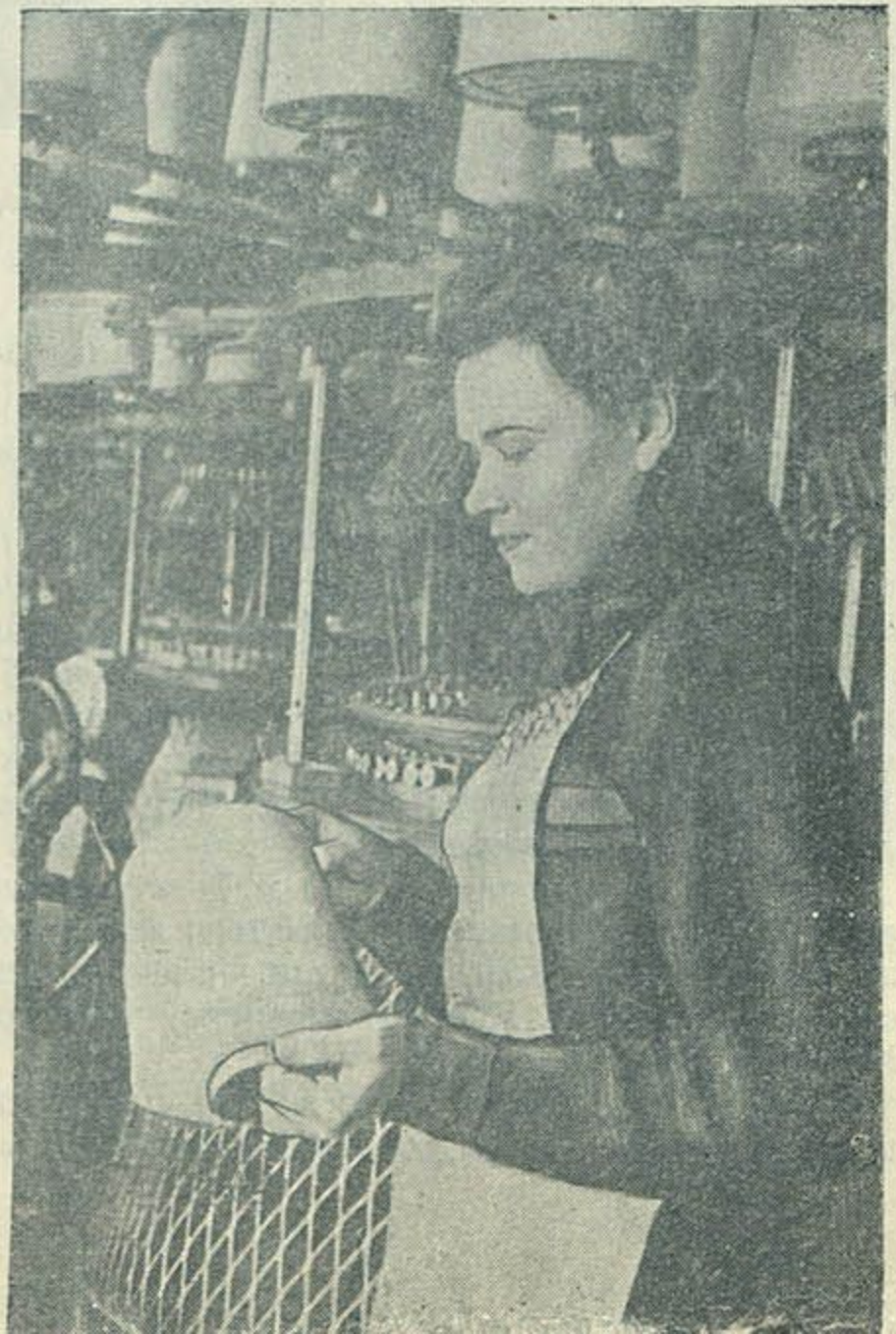
У 1950 годзе працоўныя СССР для задавальнення
асабістых матэрыяльных і культурных патрэб атрымалі
74 процанты нацыянальнага прыбытку. Астатнія
26 процантаў нацыянальнага прыбытку засталіся ў
распараджэнні дзяржавы, калгасаў і кааператывных
арганізацый для расшырэння сацыялістычнай вытвор-
часці і іншых агульнадзяржаўных і грамадскіх па-
трэб.

Рост нацыянальнага прыбытку і паспяховае выка-
ніццё пяцігадовага плана далі магчымасць у снежні
1947 года правесці грашовую рэформу і адмену кар-
ачнай сістэмы на ўсе харчовыя і прамысловыя тавары.
На працягу 1947 — 1950 гадоў было тры разы
праведзена зніжэнне цэн на тавары масавага спажы-
вання і падрыхтаваны ўмовы для правядзення з 1 са-

Трыкатажніца Гомельскай фабрыкі «8-е сакавіка»
комсамолка Е. Ф. Кавалёва штодзённа выконвае змен-
ныя заданні на 110 — 116 проц.

На здымку: Е. Ф. Кавалёва за работай.

Фото Ф. Чаховіча (БЕЛТА).

Знойдзенае шчасце

ЗДАВАЛАСЯ, платам гэтым канца-краю не будзе. З раніцы да вечара, з дня ў дзень, на цэламу тыдню плылі яны за дняпровай хваляй кудысьці на поўдзень. Нямала наслухаўся стары Днепр сумных і, як сама рака, бясконцых песень плытагонаў.

У наўмысля зробленых шалашах тут-жа дыміліся кацялкі з гарачай пахлёбкай з рыбы. Арудуючы доўгімі жардзінамі, плытагоны пераскоквалі з аднаго канца платы на другі, каб даць яму верны кірунак.

Вечарам на платах палыхалі вогнішчы. З берагу глядзячы за гэтымі адплываўшымі ў далечынь агнямі, самому хацелася плысці за імі... Куды плывуць яны, дзе спыняцца? Мо' і тваё шчасце там блукае?

Не зайздросцілі гэтай «рамантыцы» толькі старыя плытагоны.

— Няма, дачушка, праўды, няма шчасця працоўнаму чалавеку на свеце, куды ты ні плыві, на якіх платах яго ні шукай, — стомлена махаў рукой стары плытагон Рыгор, і хмуры твар яго яшчэ больш хмурнеў.

Маленькая Марфа, грызучы бацькаў гасцінец — акрайчык «зайчыкавага хлеба», доўга маўчала, аб нечым непасільным яе дзіцячаму розуму думала, а потым з надзеяй у пасвятлеўшых вачах пыталася:

— Татка, а ці будзе такі час, што шчасце і праўда самі да нас у хату прыдуць?

— Самі не прыдуць. За шчасце і праўду змагацца трэба, дачка, як і за ўсё ў жыцці.

Так і засталіся гэтыя словы ў памяці Марфы Грыгор'еўны на ўсё жыццё: «За шчасце, за праўду трэба змагацца». Але якім цяжкім і непасільным было гэтае змаганне. З адзінаццаці год пазнала Марфа Грыгор'еўна, што значыць працаваць па-найма. Нямала праліла яна салёнага поту і горкіх слёз на чужых агародах. Нямала выслухала дакораў і лаянкі ад багатых гаспадынь, мыючы ім падлогу, бялізну.

У 1915 годзе трынаццацігадовую дзяўчынку бацькі аддалі на Рэчыцкую запалкавую фабрыку, якая належала прамыслоўцу Шышкіну. Брудны, цёмны цэх са спёртым наветрам на 12 гадзін праглытваў такіх, як Марфа, падлеткаў.

Бледныя, аслабеўшыя за дзень ад стамляючай працы, хістаючыся ў бакі, ледзь знаходзілі яны вечарам сілы, каб дабрацца дадому. Часта, павячэраўшы толькі сухою скарынкай хлеба, падалі на пасцель і засыналі цяжкім, непрабудным сном.

Так на змену бязрадаснаму дзяцінству з летуценнымі марамі аб школе, аб вучобе непрыкметна прыходзіла такое-ж бесперспектыўнае юнацтва з няспынай трывогай аб кавалку хлеба.

Вялікую соцыялістычную рэвалюцыю 1917 г. Марфа Грыгор'еўна сустрэла ў такім узросце і ў такіх абставінах, калі ёй яшчэ цяжка было разабрацца ў дзівосных падзеях і зменах, што адбыліся ў гістарычныя кастрычніцкія дні. Зразумела спачатку было адно: не прыдзеца болей гнуць спіну на гаспадара з ранку да позняга вечара.

Велізарныя магчымасці, якія адкрыліся перад працоўным чалавекам, настолькі акрылілі дзяўчыну, што яна з запалам маладой, актыўнай натуры адразу-ж з галавой акунулася ў кіпучы вір новага жыцця. Нарэшце можна было здзейсніць мару дзяцінства — узяцца за вучобу. І Марфа Грыгор'еўна ахвотна наведвала лікбез. Пасля скончыла вячэрнюю школу рабочай моладзі, актыўна ўдзельнічала ў гуртках клубнай самадзейнасці, падоўгу займалася ў бібліятэцы, ішла ў нагу з бурным жыццём маладой савецкай рэспублікі. Усё гэта расшырала светапогляд цяпер вольнай работніцы. Не хочучы заставацца ў ліку апошніх на фабрыцы, Марфа Грыгор'еўна скончыла курсы па павышэнню кваліфікацыі, атрымала спецыяльнасць клейшчыцы.

Так у працы, у змаганні за новае жыццё здабывалася і новае шчасце, аб якім некалі гаварыў бацька-плытагон.

Будучыня паўставала перад дзяўчынай, як бязмежная шыр дняпроўскіх вод, над якімі гучэла цяпер вольная савецкая песня.

Другой вежай у жыцці Марфы Грыгор'еўны Мелькавай быў прыём яе ў рады камуністычнай партыі 1928 годзе. Аб гэтай важнейшай для яе падзеі яна таварыць: «Уступленне ў партыю было падрыхтаваным усім пройдзеным мною працоўным шляхам, і ў далейшым я ўсё свае сілы аддавала на тое, каб быць перадавым рабочым на прадпрыемстве, быць актыўным будаўніком соцыялізма».

Ад працы на фабрыцы, якая з поўсаматужнай ператварылася ў адну з буйнейшых у рэспубліцы, Марфу

Марфа Грыгор'еўна
Мельнікава.

Ул. ЛЯПЕШКІН

ЛЯ КАРТЫ

Я ля карты стаю,
Беларусь пазнаю
І ў знаках умоўных і рысках —
Залатыя сады,
Ленты рэк, гарады —
Край з маленства да сэрца мне блізкі.
У канцы ля сяла
Вунь чыгунка лягла,
Знікла багна гнілая і хмыз,
І ў хаты святло
Па дратах паплыло,
І ўзняўся густы кок-сагыз.
А на месцы балот
Новы ўстаў торфзавод,
І пшаніцы звіняць каласы.
Кіпіць праца штодня,
Усюды песні звіняць —
Там заводаў растуць карпусы...
Я ля карты стаю,
Беларусь пазнаю
І ў знаках умоўных і рысках —
Залатыя сады,
Ленты рэк, гарады —
Край з маленства да сэрца мне блізкі.

вай, парадай. Так Марфа Грыгор'еўна дапамагла жонцы загінуўшага воіна Мянёўскай атрымаць ад горжыл-упраўлення комунальную кватэру. Дапамагла яна і маці-адзіночцы Каваленка і многім іншым.

Таму нядзіўна, што выбаршчыкі Рэчыцы ахвотна і адзінадушна ў другі раз галасавалі за Марфу Грыгор'еўну Мельнікаву — чулую і ўважлівую сваю абраніцу.

Зайшоўшы ва ўтульны пакой Марфы Грыгор'еўны, адразу адчуваеш, што тут жыве чалавек, інтарэсы якога надзвычай шырокія. На стала свежыя газеты і часопісы. На этажэрцы побач з творамі класікаў марксізма-ленінізма — лепшыя ўзоры рускай класікі, выдатныя творы савецкай літаратуры: «Белая береза», «Люди с чистой совестью», «В окопах Сталинграда» і інш.

Заканчваючы расказ, Марфа Грыгор'еўна міжвольна ўспамінае мінулае.

— Такімі дарогамі ішло маё шчасце. Памятаю, у дзяцінстве я страшэнна баялася, што яно заблудзіць і не знойдзе нашу хату... А вось не заблудзіла: знайшло і мяне і хату маю. І цяпер ідзе са мной неадступна ў жыцці.

Е. НАТАЛЫНА.

Грыгор'еўну адарвала вайна. У першыя-ж дні яна прыняла актыўны ўдзел у эвакуацыі абсталявання і каштоўнай сыравіны.

Здаецца, памерці было-б лягчэй, чым хадзіць па гэтых апусцелых цэхах, у якіх яшчэ так нядаўна кіпела жыццё. У апошні раз зачыніліся за Марфай Грыгор'еўнай фабрычныя вароты... Нарэшце, знік з вачэй і апошні вагон эшалона, і Мельнікавай стала ясна, што разам з ім абарвалася і апошняя нітка сувязі з фабрыкай і працай, якой былі адданы лепшыя гады. Ёй стала ясна і другое — сядзець і чакаць, пакуль прыдзе ў горад вораг, яна не будзе.

... У адным з калгасаў Саратаўскай вобласці Марфа Грыгор'еўна працавала аж да дня вызвалення Савецкай Арміяй роднага горада — далёкай Рэчыцы, якую яна насіла заўсёды ў сваім сэрцы.

У 1944 годзе Мельнікава вярнулася на радзіму.

Некалі прыгожы фабрычны двор зарос крапівой і палыном...

Аднак яна не паддалася сардэчнай слабасці. Разам з іншымі рабочымі яна прыняла актыўны ўдзел у аднаўленні лесанільнага завода, на якім потым працавала за станком. А калі на руінах запалкавай фабрыкі вырас домабудаўнічы камбінат — дзецішча пасляваеннай сталінскай пяцігодкі, — яна стала працаваць на камбінаце.

У 1947 г. Марфу Грыгор'еўну вылучылі кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР. Яна так гаворыць аб гэтым памятным дні:

«Толькі ў нашай краіне стала магчымым, што пратая работніца стала дэпутатам вярхоўнай улады рэспублікі».

У 1949 годзе ў сувязі з 30-годдзем Беларускай рэспублікі ўрад СССР узнагародзіў Марфу Грыгор'еўну ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга за самаадданасць служэнне народу.

Як дэпутату Вярхоўнага Савета БССР, Марфе Грыгор'еўне часта пішуць выбаршчыкі, і яна заўсёды знаходзіць час разабрацца ў іх патрэбах, дапамагчы спра-

Лепшая стаханайка Новабарысаўскага фанерна-запалкавага камбіната імя Кірава комсамолка Галіна Крывіцкая працуе ў брыгадзе выдатнай якасці, штодзённа выконвае норму на 120 — 130 проц.

На здымку: машыністка ўнутранай каробкі Г. І. Крывіцкая за работай.

Фото І. Пікмана.

Алесь РЫЛЬКО

(Апавяданне)

Мал. Ю. Пучынскага.

ТЫСЯЧА дзевяцьсот сорок другі год. Лютая зіма. Прыціснутая горам і холадам маўчыць Серабранка...

Навокал вёскі — купчатая пералескі і невялікія ўзгоркі, шмат неглыбокіх яроў, зарослых алешнікам і маліннікам. Узімку няроўнасць мясцовасці згладжваецца намеценым снегам, на ўзгорках-жа снегу значна менш, нават не заўсёды схаваны вялікія каменні. Валуны зда-лёк нагадваюць згубленую некім на дарозе рукавіцу ці клок сена, зблізку-ж іх можна параўнаць нават з жы-вымі істотамі — валуны, здаецца, дыхаюць, ды такой настыглай мерзлатой, што аж варушацца сухія розгі піжмы. Удзень іншы раз можна ўбачыць лісу. Яна ка-пошыцца ў снезе, нешта знайшоўшы, падскаквае, нібы ад радасці. Уначы часта выюць ваўкі, нямецкія гарні-зоны кідаюць угору белыя ракеты, — адным духі падцяг-нула ад голаду, другія лыпаюць зубамі ад страху...

Сцяўшы зубы, маўчыць вёска...

Урэшце, ці назавеш цяпер Серабранку вёскай? Гэта, хутчэй, — прыгоршчы няшчасця — ніводнай будыніны, абсмаленыя дрэвы, капцамі тырчаць раскінутыя як па-пала зямлянкі. Месяцы тры таму назад, яшчэ да снегу, тут на пажарышчах грэліся фашысты... Зямлянкі маў-чаць, няма ні смеху, ні песняў. Часта пачуеш плач — дзеці не хочуць есці несалёную мёрзлую бульбу... Лю-дзей у вёсцы засталася мала: многа хто на фронце ці ў партызанах. Паменшала ў вёсцы людзей і таму, што на могілках з'явілася многа крыжоў...

Падпаліўшы печ, Ганна задумалася, што варыць. Мука прагоркла ў зямлі — кулеш, як палын...

— Адварыць бульбы? Ну, няхай сабе і бульба. Учора бульба, сёння бульба, добра будзе, калі яе і заўтра ўдасца паспытаць...

Паставіўшы ў печ чыгунок, Ганна вышла на вуліцу. Хацелася ёй, як гэта было з года ў год раніцамі, су-стрэцца каля калодзежа з суседкамі, даведацца, якія сёння Матруна ці Вольга пячэ бліны — грэцкія на со-дзе, ці дранікі, палаяць завочы брыгадзіра, што ўчора дрэнна быў высушаны лён, хацелася запрасіць свацію пакаштаваць, скажам, малодзіва ці паклікаць куму зайсці ўвечары пагуляць... Пойдзеш у свіран ачышчаць

на трыеры насенне... Зярняты, як боб, хоць на нітку чапляй... А ўлетку... Выйдзеш у поле, жыта красуе, аж пылок над ім сцелецца... Так, быў час... Было жыццё цікавае, радаснае. А цяпер?.. Паглядзела Ганна на вёску — ні адной жывой душы, ні гоману, ні шуму, толькі і адзнакаў раніцы, што дзе-ні-дзе з комінаў зям-лянак цягнецца дымок. З-за пералеску паднялося сонца, дыхалася лягчэй, — на дварэ вальней, чым у зямлян-цы. Узяла рыдлёўку, хацела расчысціць ад снегу сцеж-ку. Скрабянула лапатай разоў колькі, потым падумала: «А навошта прыбірацца? Як яно ёсць — няхай так і будзе... Нічога няміла, нялюба... Згінь яно...» — і ўторк-нула лапату ў гурбу снегу на зямлянцы.

— Няма да чаго рук прыкласці... Жывеш і сам не ведаеш навошта...

Патупала туды-сюды каля зямлянкі, хацелася знайсці занятка, але што рабіць? Не перабіраць-жа на пе-чышчы кавалкі цэглы...

— От, каб былі куры, пакарміла-б іх... Ячменю ці чаго іншага пасыпала-б... Каб была кароўка, вынесла-б ёй цёплага пойла, мурагу авечкам падкінула-б...

На вочы набеглі слёзы, мабыць таму, што сонца сле-піць, снег блішчыць... Зняла рукавіцы, выцерла вочы. «Во, каб можна было пераслаць сыну гэтыя рукавічкі! А то-ж холадна. А яму на вайне яны спатрэбіліся-б. Хоць, вядома, у салдатах даюць цёплую вопратку, але-ж матчына заўсёды грэе лепш...»

Успомніўшы пра сына, прыгадала і ўнука Славіка... Паглядзела на могілкі... «Холадна табе, маё дзіцятка, у жоўтым пяску...»

Ганна жыве адна. Была сям'я, ды вось за якіх во-сем месяцаў вайны растрэслася. Сын на фронце, ня-вестку фашысты вывезлі некуды на работу, унук абгарэў на пажары і памёр, стары пайшоў у партызаны... І ні-чога яна не ведае ні пра сына, ні пра нявестку, нават стары ўжо другі месяц не прыходзіў дахаты. Расказ-ваюць, у партызанаў з фашыстамі быў вялікі бой, можа з старым што-небудзь здарылася...

— Адна-адзіносецька... Жыву ў гэтай зямлянцы, як у мяшку...

Недзе ў небе загуў самалёт. «Фашысцкая падла, — па-

думала жанчына, — каб ты там скачанеў угары». Засланіла вочы рукой ад сонца і пачала шукаць самалёт.

— Дзе-ж ён, нячысцік, бурчыць? Ага, вунь...

Высока-высока павольна ляцела маленькая срэбная птушка. У марозным паветры гул чуўся выразна, аж, здаецца, у пералесках хадзіла рэха.

— А чаму ён так высока?.. Можна...

На вочы набягалі слёзы, цяжка было сачыць за самалётам.

— А можа не нямецкі? От, каб магла лепш бачыць!..

Самалёт ляцеў над вёскай, сонца пералівалася на ім, як на шклянцы.

— Дадушы, не нямецкі!.. І гудзе інакш!.. — і жанчына кінулася ўслед за самалётам. — Наш!.. Наш!.. — Ад хвалявання засланіла ў грудзях, нехапала паветра. Прамільгнула думка: «Толькі што ўспамінала дзіцятка, а ён шусь на парог і — «Добры дзень у хату!»

Зачапіўшыся за ламачыну, павалілася. Падхапілася, глядзела, глядзела, і зноў знайшла самалёт...

— Ён!.. Ён!.. — вырваўся з грудзей радасны крык.

І раптам апусціліся рукі... «А я яго кляла!.. Соль табе на язык!..»

— Сынёк мой! — і працягнула рукі да самалёта. — Прабач мяне, не пазнала!.. Сынёк мой! Куды-ж ты паляцеў?

Момант — і самалёт знік у глыбокім блакіце. З неба, дзе ён праляцеў, здаецца нешта сыпалася. Ці гэта ў вачах мітусіцца? Жанчына зноў працерла вочы, паглядзела ўслед нябачнаму ўжо самалёту. Праляцеў і няма... Толькі ледзь-ледзь быў чуцен гул, а можа гэта ў вушах.

— Куды-ж ён? На захад паляцеў, а дом-жа яго на ўсходзе...

Абвясці рукі, ад хвалявання перасохла ў роце... Яшчэ раз паглядзела ў неба...

— Што гэта?!

Проста на вёску ляцеў цэлы вырай нейкіх лісткоў. Вецер быў зусім малы, лісткі павольна апускаліся ўсё ніжэй і ніжэй. Ганна анямела, не магла зразумець, у чым справа. Потым здагадалася:

— Пісьмы!.. Пісьмы!.. — Моцна гукнуць нехапала голасу. — Ад нашых... сыноў... пісьмы...

Прыціснуўшы рукі да грудзей, шаптала:

— Людзі, паглядзіце...

Ніхто не чуў Ганну, вёска была, як вымершая.

А лісткі, ужо выразна было відаць, кружыліся ў небе рознакаляровымі пялёсткамі. Потым іх падхапіў вецер і панёс-панёс цераз вёску, туды, дзе Круглая маложа, — малады лес.

Ганна, колькі мела сілы, пабегла за лісткамі. Бегла наўпрамкі, па цаліне, снег быў глыбокі. Стала гарача, расшпіліла кажух. Узбегшы на ўзгорак, паглядзела на вёску — нікога не відаць...

— Ай-яй-яй!.. Ніхто не ўбачыў!..

Паглядзела туды, дзе Круглая маложа, — да кустоў каціўся, пырхаў лёгкім пухам рознакаляровы вал, вось такі, як загрэбленае сена, калі яго падхопіць віхор.

Бегчы з узгорка ўніз было лягчэй. Адна толькі бяда: у лагчыне было многа снегу, пухкага і іскрыстага. Снег набіваўся праз верх у валёнкі. Праўда, жанчына гэтага не заўважала.

Нарэшце, дабегла-такі да маложы. Якое шчасце! — долу, затрыманыя кустамі, варушыліся ад ветру чырвоныя і зялёныя лісткі. Многа, многа!

Ганна схавала лісток, прачытала першыя словы: «Смерць фашысцкім захопнікам!» У твар ударыла гарачыня...

— Ён! Сынёк мой піша!.. — і тут-жа паспела расшэніце: «Трэба сабраць лісткі, няхай людзі чытаюць».

Спяшаючыся, пачала збіраць лістоўкі. Складвала іх роўненька адну да другой у папушы, як некалі ўвосень залатыя кляновыя лісты. Назбірала лістовак поўныя кішэні... Толькі дзе там! — ніякіх кішэняў не хопіць!

Зняла хустку і пачала іх збіраць. Праз якія поўгадзіны хустку можна было звязаць толькі за рагі. Прыгледзелася пад кусты ўважліва, нібы шукала суніц, і радасна ўздыхнула:

— Усе да каліўца сабрала!..

Перадыхнуўшы, успомніла, што па той бок маложы ідзе дарога.

— Пайду туды, можа каго спаткаю...

Перабраўшыся праз густы ельнік на другі край маложы, спынілася на дарозе. Чакала доўга, аднак ніхто не ехаў, не ішоў. У голых галінках прыдарожных кустоў свістаў вецер, наганяў у сэрца смутак. Наламала галля, паслала на снег і села адпачыць, рашыла абавязкова дачакацца каго-небудзь, каб добры чалавек набраў лісткоў гэтых і павёз у сваю вёску, няхай людзі чытаюць, радуецца, няхай ведаюць праўду пра Радзіму, пра тое, што немцаў б'юць, што ім не так яшчэ будзе. У канцы лістоўкі напісана: «Прачытай і перадай другому». Іх прачытаюць у адной вёсцы, перададуць у другую, у людзей прыбудзе сілы, смеласці і яшчэ гучней загудуць лясы ад партызанскага гоману. Ганна ведала, што знайшла вялікую праўду, якая трэба чалавеку штодзённа, як хлеб і паветра, разумела, што гэтай праўдзе, па якой так згаладаліся людзі, трэба паказаць дарогу далей.

— Буду чакаць хоць да цямна!..

У валёнках растаў снег. Перабулася, патупала на адным месцы, аднак не магла сагрэцца, было вельмі холадна, бо на галаве не было хусткі.

— І ніхто не ідзе! Што-ж рабіць?

Сонца пачало хіліцца на захад, стала халадней. «Гэтак і прастудзіцца можна... Захварэеш, і нікому не аддасі пісьмаў, — спалохалася жанчына, — а аддаць іх трэба, толькі як?»

Выход быў знойдзены нечакана:

— А што, каб прыбраць імі кусты?.. Людзі-ж тут ездзяць, цяпер толькі нікога няма... І праўда!..

Адламала кончык галінкі, пачапіла зялёны лісток, — моцна трымаецца! Другі, трэці, чацверты лісток... Некалькі хвілін — і куст зазелянеў, як улетку; паперкі лапушыліся на ім да самага вяршка. Палюбавалася на сваю работу — добра! «Будуць ехаць, ісці па дарозе змучаныя фашысцкім нашэсцем людзі, кожны адшчыпне

з дрэва каляровы лісток, будзе рад яму; нібы крынічнай вады, глыне чалавек чыстай праўды».

Апранаючы другі куст, Ганна падумала: «Усёадно, як да свята рыхтуюся», — і тут-жа уголас абрадавалася гэтай думцы:

— І праўда, свята хутка! Вось тут-жа Сталін і піша, што «Будзе і на нашай вуліцы свята».

Адзін за другім пачыналі зелянець кусты. Нечакана прышла вясна, цёпла стала і ў лесе, і на сэрцы.

Далей былі невялікія, у рост чалавека, некалькі ёлак. Прымацавала зялёны лісток да калючай лапкі....

— Не! Тут трэба чырвоненькія!..

Не прымеціла, як было прыбрана ўсё прыдарожжа. Лістовак засталася толькі палавіна.

— Куды-ж астатнія падзець? Занясу ў Клянкі сястры, тут недалёка. І суседзям пакіну.

Адышоўшы з поўкілометра ад Круглай маложы, Ганна азірнулася..

— А што! Ці-ж я не праўду казала?..

Каля зялёных кустоў стаяла падвода, мужчына здымаў з галля лістоўкі. Потым падышоў да ёлачак, якія здалёк нагадвалі кусты каліны ўвосень з чырвонымі вешкамі ягад...

— Каб я здарова была! Добра прыдумала!

У сястры Ганна доўга не бавілася — сонца зайшло, трэба было спяшацца назад, дарога не малая — восем кілометраў ад Клянкоў да Серабранкі. Начаваць у сястры адмовілася, пайшла дамоў.

Вярнуўшыся на Серабранку, Ганна спачатку заглянула да кумы Вольгі. Сын яе, Коля, шустры такі хлопчык, адразу-ж, як віхор, панёсся ад адной да другой зямлянкі, раздаючы лістоўкі.

Разам з лістоўкамі ў зямлянкі прыходзіла свята — кожны лічыў каляровыя лісткі пісьмамі ад мужа, сына, брата ці дачкі...

Вельмі змораная, але радасная, шчаслівая, Ганна, нарэшце, дабралася да сваёй зямлянкі. Хацелася нешта рабіць, у сэрцы цяпілася прадчуванне блізкага свята. Дастала з гурбы лапату, расчысціла ад снегу сцежку... Прыслухалася да вёскі. Хоць час быў позні, але ў зямлянках не спалі, дымілі коміны, недзе на вуліцы быў чуцен гоман.

— Свята!..

У зямлянцы было холадна — печ з раніцы засталася адчынена, бульба ў чыгунку ўправілася і зварыцца і замерзнуць. Ганна палажыла ў печ дроў, падпаліла, потым дастала з клунка, у якім былі звязаны рэшткі ўцалелай пасля пажару вопраткі, два партрэты, паставіла іх на стол і пры капціцы пачала ўголас чытаць лістоўкі. Чытала іх сёння ўжо каторы раз! З адной рамачкі глядзеў сын, у вайскавай форме, танкіст, з другой рамачкі глядзеў, таксама ў шынялі, Сталін.

— От ваша-ж пісьмо, — гледзячы на партрэт, казала шчаслівая жанчына, — вам і чытаю!..

Прыслухалася — гулі самалёты.

— Во, так і трэба! Днём, сыноч ты мой, выглядзеў, дзе сабралася многа фашыстаў, а цяпер вязеш ім гасцінца!

Тут маці ўспомніла, што яе сын не лётчык, а танкіст...

— А якая розніца? Адзін на зямлі, другі ў небе б'е ворагаў. Абодва яны мае сыны.

Летась у чэрвені мне спатрэбілася пабываць у Серабранцы. Падыходзячы да Круглай маложы, я спаткаў пажылую жанчыну. Яна стаяла пры дарозе ў густым, зялёным, як цыбуля, жыцце. Прывіталіся. Заўважыўшы ў маіх вачах цікаўнасць, жанчына адказала:

— Нашага калгаса жытца такое. Добра расце! — і прыклала далонь да тугіх трубак сцебляў. — Днямі каласавацца пачне. А расце так хутка, што, здаецца, у руку тоўхае, — і ўсміхнулася, ласкава гладзячы шурпатай далонь жывата. — Нядзеля сёння. Думаю, пайду паглядзець, як расце ў полі...

Пад цёплым ветрыкам калыхалася бязмежнае зялёнае поле.

Жанчына паказала рукой вакол сябе, сказала:

— Пісьмо Сталіну вясной пісалі. Абяцалі яму вырасціць па сто дваццаць пудоў хлеба з кожнага гектара... Во і паглядзі! Будзе такі ўраджай, як казалі!

Жанчына паправіла на пасівелых скронях кашамірку, усміхнулася. У вачах яе святлілася шчасце.

Гэта была Ганна, звычайная жанчына нашай вёскі.

ПАРАДЫ БАЦЬКАМ

Школа і сям'я ў дні экзаменаў

Пераводныя і выпускныя экзамены — выключна важныя і адказны перыяд у жыцці школы. Экзамены маюць вялікае значэнне не толькі для школы ў цэлым, але і для кожнага вучня, для кожнай сям'і, чые дзеці вучацца ў школе.

З'яўляючыся дзяржаўнай формай праверкі тэарэтычных і практычных ведаў вучняў, іх агульнага ўзроўню развіцця і культуры, экзамены разам з тым з'яўляюцца праверкай гадавой работы настаўніка і школы.

Палажэнне аб экзаменах данае Саветам Міністраў СССР у мінулым годзе і распрацаваная на яго аснове інструкцыя прадугледжвае правядзенне пераводных экзаменаў у 4, 5, 6, 8, 9 класах і выпускных у 7 і 10.

Ужо з мінулага года была зменшана колькасць прадметаў, па якіх трэба было здаваць экзамены, што значна палегчыла працу вучняў і дало магчымасць паўней выявіць іх веды.

Усёй сістэмай навучання і выхавання ў савецкай школе вызначаецца і вялікая выхаваўчая роля экзаменаў. Савецкія школьнікі разумеюць, што экзаменацыйная адзнака ёсць грамадская ацэнка іх працы і намаганняў у авалоданні ведамі. Таму яны рыхтуюцца да экзаменаў з усім усведамленнем сваёй адказнасці.

Зусім натуральна, што экзамены выклікаюць вялікае напружанне фізічных і душэўных сіл вучняў. Наша задача — дапамагчы ім з часцю выканаць свой абавязак.

У дні экзаменаў неабходна акружыць дзяцей клопатамі і ўвагай, разгрузіць ад празмерных хатніх абавяз-

каў, адвесці дома спакойнае месца для самастойных заняткаў і непараўнаўча больш уважліва, чым на працягу ўсяго навучальнага года (але без усякай дакучлівасці і надаедлівасці), сачыць за заняткамі сваіх дзяцей, іх падрыхтоўкай да экзаменаў.

Экзамены, бясспрэчна, выклікаюць у вучняў некаторае хваляванне, прыўзнятасць настрою, як і ў кожнага зацікаўленага ў сваёй рабоце чалавека, калі яна падвргаецца грамадскай праверцы. Гэта немінуча, і баяцца гэтага не трэба. Савецкая школа заклікана выходзіць валявых людзей, якія не баяцца цяжкасцей, з дзяцінства прывучаюцца іх пераадоўваць.

Настаўнікам і бацькам трэба баяцца толькі аднаго, каб натуральнае і здаровае хваляванне, якое не пераўтвараецца ў разумовай дзейнасці, не перайшло ў хваробу, страх, што зніжае працаздольнасць дзяцей.

Ці можна гэтага дабіцца? Безумоўна можна пры цесным кантакце сям'і і школы, узаемнай падтрымцы і дапамозе. Школа і сям'я абавязаны і могуць гэта зрабіць. Спакой саміх бацькоў, бадзёрасць, роўныя, жыццерадасныя абставіны дома, уменне своєчасова падбадзёрыць дзіця, умацаваць упэўненасць у сваіх сілах — як усё гэта патрэбна і важна! Настаўнікі, са свайго боку, павінны ствараць у школе абстаноўку дзелавага спакою, дружных і цёплых адносін да дзяцей, даць ім поўную магчымасць шырока паказаць вынікі сваёй гадавой работы.

Каб захаваць працаздольнасць дзяцей, важна правільна арганізаваць іх рэжым дня. Улічваючы ўзроста-

Школьніцы Смалевіцкай сярэдняй школы 6 «б» класа
Майя Каледзіна, Ала Курэйчык, Тамара Цвік, Тамара
Аляксандрава вучацца на «чацвёркі» і «пяцёркі».

Фото Ф. Фёдарова.

выя асабліва сці вучняў, можна рэкамендаваць на экзаменацыйны перыяд прыкладна такі распарадак:

Для вучняў 4-х класаў — пад'ём а восьмай гадзіне раніцы і 6 гадзін заняткаў на працягу дня; для 5 — 6 класаў — пад'ём а восьмай раніцы і 7 гадзін заняткаў на працягу дня; для 7 — 10 класаў — пад'ём а шостаў раніцы і 9 гадзін заняткаў на працягу дня.

Няхай не палохае бацькоў пад'ём дзяцей а шостаў гадзіне раніцы. Вопыт гаворыць аб тым, што ў гэтыя гадзіны заняткі найбольш прадукцыйны і карысны. Праз кожную гадзіну заняткаў трэба абавязкова рабіць перапынак на 10 хвілін. Большую частку заняткаў адносіць на першую палову дня. Па абедзе абавязкова адпачываць. Часцей і больш бываць на свежым паветры, нават у 10-хвілінныя перапынкі паміж заняткамі.

У дзень здачы экзамена рыхтавацца да наступнага экзамена не рэкамендуецца. Поўны адпачынак, сон, наведанне кіно, прагулка — і сілы поўнасьцю будуць адноўлены. Асабліва ўважліва трэба сачыць за тым, каб вучні клаліся спаць паміж 10 — 11 вечара і ні ў якім выпадку не пазней. Начныя заняткі забараніць самым катэгарычным чынам.

Асаблівае значэнне ў жыцці школьніка маюць выпускныя экзамены. Наша моладзь мае самыя шырокія магчымасці ў выбары вышэйшай навучальнай установы.

Правільна выбраць прафесію — значыць найлепшым чынам скарыстаць свае сілы і здольнасці для служэн-

ня Радзіме. У выбары прафесіі школа і сям'я павінны аказаць нашым дзецям неабходную дапамогу. Ні ў якім разе нельга забараняць моладзі выбраць для сябе жаданую навучальную ўстанову, але заўсёды трэба стрымаць ад неабдуманых і выпадковых рашэнняў, прынятых пад уплывам неразумнай парады або ўражання. Неабходна сур'ёзна дапамагчы нашай моладзі спакойна прадумаць і ўважліва ацаніць як свае магчымасці, так і тыя патрабаванні, якія прад'яўляе пэўная прафесія да сваіх работнікаў.

У працэсе экзаменаў дзеці заўважаюць станоўчыя і адмоўныя моманты ў рабоце школы і сваімі ўражаннямі дзеляцца з бацькамі. Правільныя заўвагі дзяцей трэба своєчасова зрабіць здабыткам школы, настаўнікаў і разам выпраўляць. Дапамога бацькоў, грамадскасці школе мае выключна важнае значэнне ў перыяд экзаменаў.

Юнаму пакаленню першай у свеце краіны сацыялізма прадстаіць завяршыць вялікую справу будаўніцтва кунізму. Вучыць, дапамагаць і накіроўваць яго ў гэтай справе — наш святы абавязак. Будзем-жа выконваць яго так, як вучыць гэтаму самы мудры настаўнік і самы клпатлівы бацька — Іосіф Вісарыёнавіч Сталін: «Людзей трэба клпатліва і ўважліва вырошчваць, як садоўнік вырошчвае аблюбаванае плодовае дрэва!»

Ю. НІСЕНБАУМ,

дырэктар школы № 2 г. Мінска.

ГІЛЕВІЧ

ПРАКТЫКАНТКА

Першы раз

Я прышла настаўніцай у клас.

— Добры дзень, рэбяткі! — Добры дзень! —

Мне насустрач — дружны хор дзяцей.

І разгубленасці той нідзе,

Толькі сэрца стукае часцей.

Як-жа мне зусім не хвалявацца?

Як тут захаваць зусім спакой?

Гэта-ж сёння ў дзённік стаўлю «пяць» я

Першы раз уласнаю рукой.

Гэта я апавядаю быль

Аб настаўніку-правадыру,

Што ў гады суровай барацьбы

Светлай долі запаліў зару.

Гэта мой расказ упершыню

У гісторыі майго жыцця

Устанаўлівае цішыню

Сілай сэрца, сілай пачуцця.

Колькі ясных поглядаў на мне!

Колькі чыстай радасці жывой!

Няхай дзесяць, дваццаць год міне —

Буду помніць першы урок свой.

Я даю сягоння першы ўрок,

І скажу: у век наш малады

Гэта шчасце — так за крокам крок

Пакаленням аддаваць гады.

ГІГІЕНА ЖЫЛЛЯ

У жыллі павінна быць чыста, светла, суха і дастаткова цёпла, у ім заўсёды павінна быць свежае паветра. Гэта асноўныя патрабаванні, якія прад'яўляе нам гігіена — навуча аб захаванні здароўя. Чаму так важна выконваць гэтыя патрабаванні і як іх выконваць?

СВЕЖАЕ ПАВЕТРА У ЖЫЛЛІ

Калі ўваходзяць з вуліцы ў пакой, які даўно праветрываўся, гавораць: «Тут цяжкое, спёртае паветра». Не-

прывычны чалавек імкнецца хутчэй выйсці на вуліцу, каб удыхнуць поўнымі грудзмі. Але і той, хто даўно знаходзіцца ў такім пакоі, адчувае сябе дрэнна.

Гэта і нядзіва. І ўдзень і ўночы мы ні на хвіліну не перастаем дыхаць. За суткі праз лёгкія дарослага чалавека праходзіць каля 15 — 17 кубічных метраў паветра. Таму вельмі важна для нашага здароўя, якім паветрам мы дыхаем.

Вядома шмат прычын, з-за якіх пагаршаецца састаў паветра ў жылым

пакоі. Так, напрыклад, газы з непрыемным пахам утвараюцца пры гніенні адкідаў у памыйным вядры. Там, дзе карыстаюцца карасінавым асвятленнем, пры няспраўнай лямпе, пры няроўна падрэзаным кноце ў паветра пакая могуць трапіць копаць і шкодныя для нас газы. Часам пад жылым пакоем знаходзіцца падвал для захоўвання гародніны; з гародніны выпараецца вільгаць, частка гародніны псуецца, і тады ў пакой пранікае вадзяная пара і газы з непрыемным пахам. Нарэшце, дрэнна пахнуць матэрыі, якія ўтвараюцца пры разлажэнні поту і пылу на нашай скуры, на бялізне, пасцелі і верхняй вопратцы.

Усе гэтыя прычыны забруднення паветра ў жыллі можна або знішчыць зусім, або хоць-бы значна аслабіць іх шкоднае дзеянне. Так, напрыклад, чым больш мы будзем сачыць за чыстатой нашага цела, адзення і пасцелі, чым старанней будзем прыбіраць пакой, тым менш у ім будзе гніючых вясчэстваў. Памыйнае вядро трэба закрываць шчыльнай крышкай; карыстаючыся карасінавай лямпай, трэба сачыць за чыстатой рэзервуара, акуратна падразаць кноты; падвал для захоўвання гародніны трэба зрабіць пад нежылым памяшканнем і гэтак далей.

Летам трэба трымаць вокны адчыненымі цэлы дзень. У халоднае надвор'е часцей адкрываць фортку. Асабліва неабходна рабіць гэта раніцай, калі ўсе ўсталі, і вечарам перад сном. А там, дзе гэта дазваляюць кліматычныя ўмовы, вельмі карысна прывучыцца нават зімой спаць пры адкрытай фортачцы. Трэба толькі цяплей накрываць і добра напаліць пакой.

БАРАЦЬБА З СЫРАСЦЮ

У сырым памяшканні пакрываюцца плесенню і псуюцца рэчы, гніюць і разбураюцца драўляныя сцены і мэбля. І, самае галоўнае, сырасць шкодна адбіваецца на здароўі. Таму барацьбе з сырасцю ўдзяляецца шмат увагі.

Што будзе, напрыклад, калі мы развесім у пакоі мокрую бялізну? Праз некаторы час яна высохне, бо вада, што была ў бялізне, ператворыцца ў вадзяную пару. Але куды падзенецца гэтая вадзяная пара? Калі вокны і фортачкі зачынены, амаль уся яна застанецца ў паветры пакая, у пакоі стане сыра. Тое-ж самае адбываецца, калі ў пакоі сушаць сырыя дровы, мокрае адзенне, абутак. Вось чаму летам усё гэта трэба рабіць на адкрытым паветры, а зімой у падсобным праветраным цёплым памяшканні.

Мышце бялізны ў жылым пакоі таксама садзейнічае паяўленню сырасці. Калі зімой прыходзіцца мыць на кухні, трэба яе больш апальваць і ў той-жа час узмоцнена праветрываць, каб хутчэй выйшла паветра, насычанае вадзяной парай. Наогул частае праветрванне пакая — лепшы спосаб барацьбы з сырасцю. Асабліва неабходна гэта рабіць раніцай, таму што за ноч у пакоі скапляецца шмат вадзяной пары.

На шырокай тэрыторыі ў 106 га раскінуўся Батанічны сад Акадэміі навук БССР, закладзены ў 1932 годзе. У часе вайны нямецка-фашысцкія захопнікі сад і ўсе пабудовы поўнасцю знішчылі. Цяпер сад і ўся гао-падарка адноўлены.

У Батанічным садзе вырошчваецца 57 гатункаў вінаграду. Вялікая работа вядзецца над раслінамі, якія маюць прамысловае значэнне.

Значная колькасць гэтых раслін выкарыстоўваецца для азелянення гарадоў. Батанічны сад аказвае дапамогу калгасам і саўгасам рэспублікі, адпраўляючы ім пладоўныя дрэвы, расаду гародных культур, насенне шматгадовых кармавых траў і іншае.

На здымку: навуковы супрацоўнік Батанічнага саду Акадэміі навук БССР П. І. Ляўданская ў аранжэраі саду.

Фото І. Шышко.

ЯК АПАЛЬВАЦЬ ПАМЯШКАННЕ

У жылых памяшканнях не трэба карыстацца жалезнымі печамі. Яны хутка награвваюцца, але як толькі перастаеш паліць, хутка астываюць. Таму ў пакоі бывае то вельмі гарача, то холадна. Такія рэзкія ваганні тэмпературы шкодна адбываюцца на здароўі тых, хто жыве ў пакоі. Акрамя таго, яны садзейнічаюць паяўленню сырасці.

Лягчэй падтрымліваць роўнамерную тэмпературу ў пакоі, калі карыстацца печамі з цэглы. У вёсцы шырока распаўсюджана так званая руская печ. Пажадана прымяняць удасканаленыя тыпы рускай печы (з падтопкамі, вялікай колькасцю дымаабаротаў).

Якая тэмпература павінна быць зімой у нашым жылі? Ёсць такія аматары цяпла, якія імкнуцца паліць як мага больш, каб у пакоі было гарача. Але для здароўя шкодна і перахалоджанне і перагрэванне цела. лепш за ўсё мы адчуваем сябе пры тэмпературы $+18^{\circ}$.

СОНЕЧНАЕ СВЯТЛО І НАША ЗДАРОЎЕ

Сонечнае асвятленне паляпшае наша самаадчуванне і ўмацоўвае здароўе; асабліва неабходна сонечнае святло для дзіцяці. У той-жа час сонечныя праменні згубна дзейнічаюць на многія віды небяспечных для нас мікробаў — узбуджальнікаў хвароб. Так, напрыклад, мікробы туберкулёза ў цёмным сырм кутку могуць заставацца жывымі шмат дзён і нават тыдняў. А прамое сонечнае святло знішчае іх праз некалькі гадзін.

Каб пакой добра асвятляўся сонцам, трэба рабіць вялікія вокны і клапаціцца аб чыстаце аконных шыбаў; бруднае, запыленае шкло можа затрымліваць больш паловы сонечных праменняў. Часам мы самі зацямяем свой пакой. Напрыклад, забываем раніцай адвесці фіранкі, застэўляем падаконнікі высокімі раслінамі або іншымі прадметамі, якія засланяюць святло, ставім мэблю так, што яна перашкаджае сонечным праменням пранікнуць у глыб пакоя.

Трэба сачыць, каб такіх перашкод не было.

ЧЫСТАТА І БАРАЦЬБА З ПЫЛАМ

Кожны, відаць, назіраў, як у пакой з зачыненымі акнамі праз вузкую шчыліну пранікае сонечны прамень. І тады можна бачыць дробныя пылінкі, якія ўвесь час перасоўваюцца ў паветры. Многія з іх настолькі малыя, што іх не відаць нават пры такім асвятленні. У пыльным памяшканні колькасць пылінак у адным кубічным сантыметры паветра можа даходзіць да 1,5 мільёна і больш.

Калі ў паветры пакоя шмат пылу, ён асядае на падлозе, сценах, мэблі, адзенні. З-за гэтага рэчы хутка забрудняюцца, а часам і псуецца. Але пыл не толькі пэцкае і псуе рэчы, ён можа пашкодзіць нашаму здароўю. У тых, хто заўсёды дышае пыльным паветрам, часцей бываюць хваробы горла, носаглоткі, бронхіты. Самыя дробныя пылінкі могуць пранікнуць і ў лёгкія і такім чынам садзейнічаць іх захворванню. Нарэшце, на пылінках часта знаходзяцца розныя мікробы. Большасць гэтых мікробаў для нас бяшкодна, але могуць сярод іх аказацца мікробы, якія выклікаюць туберкулёз і некаторыя іншыя хваробы. Таму чым менш пылу ў пакоі, тым лепш для нашага здароўя. Як гэтага дабіцца?

Пыл заносіцца з вуліцы праз адкрытыя вокны і дзверы, гэтаму перашкодзіць нельга. Але пыл утвараецца і ў самім пакоі, напрыклад, калі падсыхае бруд на падлозе, таму трэба выціраць абутак, уваходзячы з вуліцы, і вытрасаць верхнюю вопратку. Пыл падымаецца ў паветра, калі чысцяць верхняе адзенне і абутак, калі выбіваюць мэблю, — усё гэта, вядома, можна рабіць на дварэ, у крайнім выпадку ў сенях, але не ў жылым пакоі. Нарэшце, трэба старанна прыбіраць у пакоі, заўсёды падтрымліваць чыстату падлогі, сцен, мэблі.

Уборку трэба рабіць правільна. Калі, напрыклад, месці сухую падлогу сухім вёнікам, то колькасць пылу ў паветры пасля такой уборкі нават павялічыцца. Каб гэтага не было, трэба падмятаць падлогу шчоткай, абкручанай вільготнай анучай, або мокрым вёнікам. Драўляную нефарбаваную мэблю выціраць вільготнай анучай, а паліраваную або лакаваную мэблю — чыстай анучай з мяккай варсистой тканіны, якая ўбірае ў сябе пыл.

Асабліва старанна трэба прыбіраць на кухні. Тут заўсёды павінна быць вельмі чыста. Не толькі яду і прадукты, але і харчовыя адкіды трэба захоўваць так, каб да іх не мелі доступу мухі, тараканы.

Ні ў жылым пакоі, ні на кухні не трэба трымаць усякае рыззё, якое нікому непатрэбна і толькі затрудняе ўборку. Адзенне і абутак, якія зараз не носяць, павінны захоўвацца ў закрытай шафе, у куфры або кошыку. Калі кнігі стаяць не ў шафе, а на паліцах, яны павінны быць прыкрыты фіранкай, каб на іх не скапляўся пыл. Фіранкай павінна быць прыкрыта і адзенне, калі яно вісіць на сцяне.

ВЫБАР МЕСЦА ДЛЯ СНУ

Не заўсёды ўдзяляюць дастаткова ўвагі выбару месца для сну. Неабходна, каб і ўночы мы дыхалі чыстым, свежым паветрам. Для спальні трэба адвесці пакой, які добра праветрываецца, а днём добра асвятляецца сонцам. Калі ў доме толькі адзін пакой, трэба адвесці для сну найбольш чыстую і светлую яго частку і аддзяліць яго ад кухні атынкаванай перагародкай, якая даходзіць да столі.

Асабліва важна паклапаціцца аб добрым месцы для ложка маленькага дзіцяці: яно-ж праводзіць у ложку не толькі ноч, але і значную частку дня.

Трэба ўсяляк клапаціцца аб чыстаце двара і перш за ўсё правільна захоўваць адкіды, гной і іншыя нечыстоты. лепш за ўсё складаць іх у кампосную кучу: на ўтрамбаваную прамятай глінай пляцоўку кладуць здробнены торф або сухую агародную зямлю, а потым складаюць сюды адкіды. Калі слой адкідаў дасягае таўшчыні 10 — 15 сантыметраў, верх яго зноў кладуць слой торфу або зямлі таёй-жа таўшчыні і гэтак далей. Праз шэсць — восем месяцаў большасць мікробаў у кампоснай кучы гіне і кампост ператвараецца ў добрае ўгнаенне. Больш падрабязны ўказанні аб тым, як зрабіць кампосную кучу можна атрымаць у ўрача або фельчара.

Кожнае свабоднае месца на дварэ пажадана засадзіць дрэвамі, кустарнікамі, кветкамі. Гэта не толькі ўпрыгожвае сядзібу, але і вельмі карысна: дзякуючы зялёным насаджэнням змяншаецца колькасць пылу ў паветры, летам яны змякчаюць спякоту, а зімой ахоўваюць ад моцных вятроў. Вельмі добра пасадзіць фруктовыя дрэвы і ягадныя кусты.

Усё гэта дапамагае стварыць у кожным жылі абстаноўку, найбольш спрыяльную для здароўя. У нашай краіне гэта даступна кожнаму.

Інстытут санітарнай асветы.

ЗМАГАЙЦЕСЯ З ЗАБАБОНАМІ

Забабоны, як і розныя рэлігійныя прымхі, адыходзяць сваімі карэннямі ў далёкае мінулае. Яны звязаны з дзікімі ўяўленнямі першабытнага чалавека, які з прычыны крайняй абмежаванасці свайго вопыту і ведаў вымушаны быў прыбягаць да самых недарэчных меркаванняў і тлумачэнняў з'яў прыроды. Падаўлены магутнымі сіламі прыроды, чалавек надзяляў навакольнае асяроддзе фантастычнымі вобразамі духаў, верыў, што ад іх залежыць удача або няўдача яго палявання, хвароба і папраўка, шчаслівае жыццё і няшчасце. Ён імкнуўся задобрыць стыхіі прыроды падарункамі, прыносіў ім ахвяры, маліў аб дапамозе, наладжваў розныя заклінанні, па розных прадметах спрабаваў адгадаць развіццё падзей.

Пазней, калі грамадства падзялілася на класы, прыдаўленасць працоўных класавым гнётам, страх перад магутнымі сіламі капітала, мнімая бездапаможнасць у барацьбе з імі, акурат гэтак сама параджаюць і жывяць рэлігійнасць і забабоннасць мас, як і бяссілле дзікуна ў барацьбе з прыродай параджала ў яго веру ў багоў, у цуды, у звышнатуральныя сілы.

«Дзесяткі і сотні разоў, — гаворыць таварыш Сталін, — спрабавалі працоўныя на працягу вякоў скінуць з плеч прыгнятальнікаў і стаць гаспадарамі свайго становішча. Але кожны раз, разбітыя і зганьбаваныя, вымушаны былі яны адступіць, тоячы ў душы крыўду і знявагу, злобу і роспач і накіроўваючы позіркі на невядомое неба, дзе яны спадзяваліся знайсці вызваленне».

Іменна таму, што рэлігія прывучае працоўных змырыцца і пакарыцца эксплуатаатарам, абяцае ім добрае жыццё «пасля смерці», «за труной» і адцягвае ад барацьбы за перабудову жыцця на зямлі, эксплуатаатарскія класы скарыстоўвалі і скарыстоўваюць яе для ўмацавання свайго панавання. Яны свядома насаджаюць і падтрымліваюць рэлігію і забабоны як сродак адурманьвання, атуплення і застрашэння мас.

Вось чаму кіруючая кліка Злучаных Штатаў Амерыкі, імкнучыся распаліць новую сусветную вайну, усяляк культывуе ў краіне містыку і забабоны. Сучасная Амерыка — сапраўдны рай для шарлатанаў, якія працягваюць знахарствам, прароцтвам і мноствам іншых відаў псіхаашуканства. У ЗША ёсць нават спецыяльныя навучальныя ўстановы, якія карыстаюцца правамі вышэйшых і рыхтуюць кадры шарлатанаў усялякіх «прафесій».

Аб шырокім распаўсюджанні забабонаў сярод насельніцтва ЗША сведчыць той факт, што амерыканцы кожны год выдаткоўваюць на ўсялякіх гадалак і «яснавідцаў» 125 мільёнаў долараў. Гэта толькі паводле даных афіцыйнай статыстыкі. Вялікія сродкі ідуць на набыццё розных соннікаў, гараскопаў, амулетаў і інш. Дырэктар аднаго з нью-йоркскіх музеяў сцвярджае, што звыш 10 мільёнаў амерыканак носяць у сваіх сумачках зайчыя лапкі, якія нібы «прыносяць шчасце».

Аказваецца, для таго каб у Злучаных Штатах дасягнуць «поўнай жыццёвай удачы», трэба набыць усяго толькі... левую заднюю лапку дзікага зайца, забітага срэбнай куляй на могілках пры месяцы, трынаццатага чысла, у пятніцу, рыжым, касым і кульгавым наезнікам на белым кані. Ёсць і іншыя больш «дзеійныя» сродкі, накіраваныя «медзякоў з павек мерцвяка», якія прадаюцца па 10 долараў за штуку, і мноства ўсялякіх іншых «талісманаў», якія прыносяць «шчасце» або засцерагаюць ад «дурнога вока» і да т. п.

Шмат забабонаў было распаўсюджана ў староў, дарэволюцыйнай Расіі, асабліва на вёсцы, дзе панавала невуцтва, цемра, бескультур'е.

На сяле галоўнымі «лекарамі» былі знахары, бабкі, шаптуны. Знахарскае лячэнне селяніна вельмі добра апісана паэтам Некрасавым у вершы «Смерць селяніна»:

«Старуха яго окатила
Водой с девяти веретён
И в жаркую баню сводила, —
Да нет, не поправился он,
Спускали родимого в прорубь,
Под куриный клали насест,
Всему покорялся, как голубь,
А плохо, не пьёт и не ест».

У нашай соцыялістычнай краіне, у выніку перамогі соцыялізма і ліквідацыі эксплуатаатарскіх класаў, а таксама велізарнага росту палітычнай свядомасці і культурнасці працоўных мас, забабоны ў асноўным зжыты. Аднак, у якасці перажыткаў некаторыя забабоны працягваюць існаваць і цяпер, наносячы шкоду працоўным.

У вялікага савецкага паэта В. В. Маякоўскага ёсць цікавы верш аб селяніне Ферапонце, называецца ён: «От примет, кроме вреда ничего нет».

Падавіўся ў Ферапонта маленькі сын. Кінуўся бацька па фельчара, ды не тут-то было! Спачатку з пахаваннем сутыкнуўся, потым чорны кот трапіў насустрач. Забабонны Ферапонт кожны раз мяняў дарогу, і пакуль ён бег кружнымі шляхамі, сын памёр. Недарма народная мудрасць гаворыць: «Сустрэчы ды прыметы да добра не давядуць».

Трэба таксама сказаць і аб такім перажытку, як розныя гаданні. Звычайна да гэтага сродку звярчаліся ў стары час маладыя дзяўчаты з мэтай даведацца, які лёс іх чакае.

І гэта зусім зразумела. Да рэвалюцыі лёс жанчыны царскай Расіі быў вельмі цяжкі. Забітая і бяспраўная жанчына часта кідалася да гадалак, знахарак, варажбітаў, спадзеючыся, што пры іх дапамозе яна зможа палепшыць свой лёс, знайсці сабе шчасце, «прываражыць» сэрца любімага, «адвараціць» саперніцу.

Ва ўмовах савецкай рэчаіснасці гаданні пазбаўлены ўсякага сэнсу і значэння. У нашай соцыялістычнай дзяржаве жанчына з'яўляецца поўнапраўнай гаспадыняй, тварцом свайго шчасця. Ад яе работы, яе ўмення, жадання і імкнення ў першую чаргу залежыць заняц тое ці іншае месца ў грамадстве.

У нас робіцца ўсё для стварэння дружнай, здаровай сям'і, заснаванай на агульнасці інтарэсаў, узаемнай любові і павазе.

Калі да рэвалюцыі жанчыны царскай Расіі былі ў большасці непісьменныя, то зараз жанчыны складаюць большую палавіну набыўшых вышэйшую адукацыю.

Дзе-ні-дзе і зараз, карыстаючыся забабонамі і бескультур'ем паасобных грамадзян, робяць сваю шкодную справу розныя знахары і знахаркі. Выступаючы ў якасці лекараў ад усіх хвароб, яны проста абіраюць даверлівых людзей і, вядома, не вылечваюць, а наадварот — паглыбляюць хваробу. Больш таго, вядомы выпадкі, калі патрабавалася тэрміновае ўмяшанне медыцыны, каб выратаваць хворых ад немінучай смерці, да якой прыводзілі сваімі бруднымі зёлкамі і нагаворнай вадзіцай гэтыя шарлатаны.

Забабоны, гэтак сама як і рэлігійныя прымхі, перашкаджаюць нашым людзям быць поўнацэннымі будаўнікамі камуністычнага грамадства, скоўваюць іх волю да барацьбы за пераадоленне цяжкасцей, сеюць няўпэўненасць у сваіх сілах, выходзяць у людзях пасіўнасць і рабскае, сляпое пракланенне перад староўнай.

Важнейшым сродкам барацьбы з забабонамі і прымхамі з'яўляецца павышэнне камуністычнай свядомасці працоўных. Неабходна штодзённа і цярпліва растлумачваць працоўным шкоду рэлігійнага светапогляду, недарэчнасць забабонаў і прымхаў, выходзяць у іх навукова-матэрыялістычны светапогляд.

Скарыстоўваючы ўсе сродкі ідэйнага выхавання, трэба дапамагчы савецкім людзям, якія яшчэ не вызваліліся ад рэлігійных прымхаў і забабонаў, авалодаць адзіна навуковым, матэрыялістычным светапоглядам.

В. ЛАЙКО.

Глістамі называюць чарвей, якія жывуць у арганізме жывёлы і чалавека, харчуюцца за яго кошт, а таму з'яўляюцца паразітамі. Глісты сустракаюцца ў розных органах і тканках, але найчасцей у кішэчніку. У чалавека можа знаходзіцца адначасова некалькі відаў глістоў, як аскарыда, уласаглаў, астрыца, салітэр.

Глісты выклікаюць хваравіты стан у чалавека. Хвароба праяўляецца ў большай ступені, чым больш арганізм заражаны. Дзеці заражаюцца глістамі часцей і пераносяць захворванне цяжэй.

Жывучы ў целе чалавека, глісты выдзяляюць у кроў атруту. Заражаныя глістамі худзеюць, бляднеюць, становяцца малакроўнымі, нервовымі. У іх часта бываюць паносы, млоснасць, ваніты, болі ў жываце, паніжаецца апетыт. Часам нават пры добрым апетыце і ўзмоцненым харчаванні чалавек худее, траціць працаздольнасць, хутка стомляецца.

Дзеці хварэюць асабліва цяжка. Яны дрэнна растуць, худзеюць, адстаюць у разумовым развіцці. У сне варочаюцца, ускакваюць, ускрыкваюць, скрыгочуць зубамі. Траціць апетыт, становяцца раздражняльнымі, нервовымі, няўважлівымі на ўроках, дрэнна вучацца.

Прымацоўваючыся да сценкі кішкі, глісты могуць параніць яе. Мікробы, якія знаходзяцца нават у здравым кішэчніку, могуць пранікнуць у кроў і выклікаць захворванне. Некаторыя глісты згортваюцца ў клубкі і ствараюць непраходнасць кішэчніка. Тады неабходна аператыўнае ўмяшанне.

Спосабы заражэння глістамі

Спелыя яйкі глістоў трапляюць у рот праз брудныя рукі, з вадой, з прадуктамі, асабліва з нямытай гароднінай.

Найбольш распаўсюджаны аскарыды і астрыцы.

Аскарыды вельмі пладавітыя. Самка адкладвае ў суткі каля 240000 яек. Таму неабходна пільна сачыць за санітарным станам знешняга асяроддзя. Трэба памятаць, што пры ўгнаенні фекаліямі гародніна забрудняецца аскарыдамі. Гэта асабліва небяспечна для дзяцей, якія часта ядуць нямытую гародніну, часам проста з градак. Купаючыся ў рэках і сажалках, яны могуць наглытацца забрудненай вады. Забаўляючыся з пяском, яны пэцкаюць рукі, з якіх яйцы аскарыды могуць лёгка трапіць у рот.

Каб засцерагчыся ад заражэння аскарыдамі, неабходна трымаць у чыстаце прыбіральні; не забрудняць зямлю і ваду; мыць рукі перад ядой; знішчаць мух і аберагаць ад іх харчовыя прадукты; гародніну і садаві-

ну перад ужываннем абліваць гарачай вадой.

Людзей, заражаных астрыцамі, непакоіць зуд. Спачатку ён паяўляецца толькі тады, як хворы ляжа ў пасцель. Паступова зуд узмацняецца, паяўляецца днём, вечарам, уночы, перашкаджае спаць, дзейнічае на нервовую сістэму.

Як толькі паявіцца зуд або пачнуць выходзіць паразіты, хворы павінен неадкладна звярнуцца да ўрача.

Лячэнне сантанінам

Курс лячэння аскарыдозных хворых прадаўжаецца тры дні. Адзін дзень адводзіцца для падрыхтоўкі хворага і два для лячэння.

У першы дзень хвораму даюць толькі малочна-раслінную яду, абмяжоўваюць прыём тлушчаў, кісллага і вострага. Нанач — слабительнае. Раніцай, нашча, даецца лякарства ў тры прыёмы: праз кожную гадзіну па парашку. Праз гадзіну пасля трэцяга парашка — сьнеданне. Так два дні. Гэты метада рэкамендуецца для дарослых і дзяцей старэйшага ўзросту.

Цытворным семем лечыць таксама як і сантанінам. У кожным граме семя — 0,02 г чыстага сантаніна. Таму яго даюць на адзін прыём: дзецям 1 — 3 год — 1 грам; 4 — 6 год — 1,5 г; 7 — 9 год — 2 г; 10 — 14 год — 3 г; 15 год — 4 г, дарослым 5 г. Цытворнае семя прымаюць з мёдам, павідлам ці цукрам.

Лячэнне санкафенам

Вечарам, напярэдадні лячэння, прыняць лёгкае слабительнае (пурген, рэвель, ізафелін) або паставіць клізму. Раніцай прыняць нашча санкафен у два прыёмы з прамежкамі ў 1/2 — 1 гадзіну. Праз 2 гадзіны пасля лякарства — сьнеданне. Вечарам — лёгкае або солевае слабительнае. Так два дні падряд. Дзецям на працягу двух дзён лячэння даецца столькі таблетаў, колькі дзіцяці год. Напрыклад: васьмігадоваму — 8 таблетаў, па 4 на дзень, даросламу — 20 таблетаў, па 10 на дзень.

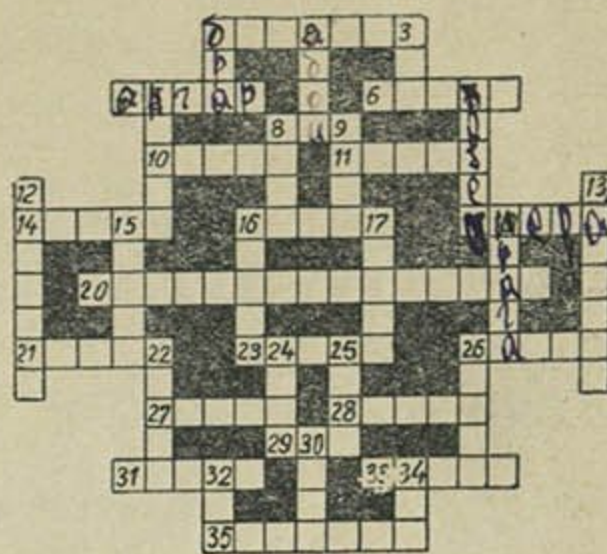
Пры лячэнні санкафенам нельга есці вострага, кісллага і тлустага. Лячэнне можна правесці паўторна праз 2 — 4 тыдні.

Лячэнне астрыц прэпаратамі серы

Прэпараты чыстай серы ў парашку (прадаюцца ў аптэках) даюцца ў чыстым выглядзе або з лакрычным парашком у роўных дозах. Серу даюць 3 разы ў дзень у час яды на працягу 5 дзён падряд. Такіх пяцідзённых цыклаў з перапынкамі ў 4 дні праводзіцца ад 3 да 5.

М. ЛАМАНОВА.

КРАСВОРД

Па гарызанталі: 1. Вучоны-раслізнаўца. 4. Пабудова на аэрадроме. 6. Віншавальнае пісьмо. 8. Прыязнь, дружба паміж народамі. 10. Мехавое паліто. 11. Доказ невіноўнасці. 14. Балотная расліна. 16. Забытыны выпадак. 18. Музычная драма. 20. Народная артыстка БССР. 21. Народны паэт БССР. 23. Будаўнічы матэрыял. 26. Прывітанне артылерыйскім залпам. 27. Прыбор для асвятлення. 28. Электрычны ўдар у часе наваліцы. 29. Прыток ракі Беразіны. 31. Акружэнне войскам. 33. Чарцёж зямлі. 35. Хлорысты амоній.

Па вертыкалі: 1. Насценнае прыстасаванне для электрычнай лампачкі. 2. Папера з надрукаваным арнамантам для аклейкі сцен. 3. Зборнік тэлеграфных умоўных знакаў. 5. Прадукт, з якога здабываецца карасіна. 7. Бухгалтарскі тэрмін. 8. Ваабражэнне. 9. Мясное блюда. 12. Частка расліны. 13. Горы ў Еўропе. 15. Рака, на якой у 1233 годзе адбылася бітва паміж рускімі і татарамі. 16. Мінерал. 17. Аднаклетачнае ўтварэнне. 19. Сталіца народна-дэмакратычнай краіны. 22. Кансервіраваны корм для жывёлы. 24. Гераічная песня. 25. Дрэва. 26. Род верша. 30. Сродак супроць малярыі. 32. Буйная рака ў СССР. 34. Балотная расліна.

На першай старонцы вкладки: лепшая трактарыстка Мядзельскай МТС Маладзечанскай вобласці комсамолка Зінаіда Захарэвіч.

Фото В. Лупейкі.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. І. ФІЛІПАВА, К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке. Издание ЦК КП(б)Б.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна 55, пакой 23. Тэл. 2-33-03. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Зак. № 228
АТ 55249 Тыраж 15.000. Падпісана да друку 24/V-1951 г.

Друкарня імя Сталіна

Лета.

Фотаэцюд В. Лупейкі.